Контрольный экземпляр

ДАЬКЪАЛА ХИЛДА

Масса а махкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 1 МАЙ, 1984 ШУ. ● № 52 (6930). Мах. 3 кап.

БІАЬСТАН ЦІЕЙ

Хьатіаккхьачад дерригача дунен тІарча къахьегамхой доккха цІей — Цхьоалагіа май. Ухх шера ший белгалонаш йолаш да из. Дукха ха йоацаш чаккхьалнача КПСС ЦК Пленумо, пхьайттаалагіа кормача СССР Лаккхехьарча Совета хьалхарча сесси яхы а айдьад советски наьха политически къахьегамен хьинар. Цар Іалавмате хозахеташ тІаиййцар СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателаьа КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Константин Устинович Черненко харжарах бола хоам. Советски наха новкъост К. У. Черненко воаз коммунизманех машаран тІехьара деиал дола бІухо, тІехбаьнна боккха политически организаторски кхетам болаш, йоккха махара опыт йолаш волаш тохканех чаккхаьаьна кулгалхо-ленинко хиларех тарра. Партен пачахьалкхен эгара лаккхагІча постащ тІа из харжаро хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара боккха найда бергхиларех дег тийша ба уж.

Пленумо боегІаш бола мах бир школьни гІулакха реформа санна долча Іалавмате боккхача лоаркІамеча деша. Юкъарча дешарен профессиональни школа болх дикалга дилача кердача боарах тІа боаккхаш айба, дешаршна Іилма кІоарта Іомадерге, коммунистически чІоагІа дог тийша, къахьегам дукхабезаш, нравственни цІена хургболаш уж кийчбелга, дукха къонаш даха вай социалистически Даьха дукха езаргйолчех из лораe кийча хургболчен уйланца, пролетарски интернационализма уйланца кхетам лулга Іалашде дезаш я реформа.

Тахан дерригача дунен тІарча болхлой машела, машара, къахьегама дийнахьа вай Лаьтган тІа, [illegible] болча нахага къаьгта дІахьокх вошІа ленински Коммунистически партена гонахьа чІоагІа кхоте деша а коммунизма идеалашта мутІахьа а долга.

Царте цу байраххашта кІал лайтаб вай дай бергхадеша, цу байракха кІал хьй [illegible] мехкарча болхлошен ахархошен дунен тІа вІаллa а ца хинача тайпара революци, [illegible] пятилеткаш толама чаккхьяхай, Сийлахь-боккха Даймехки тІом лаьтга шерашка шоей Даьхе ноастагІех лорийй, хІана бІубелга коммунистически общество хьалхьеш [illegible].

Байракхашца, хоза кийтьачи транспарантаца свйрда цІей дезде тахан арабаьннаб советски нах. Даьхенга, партега цар рапорташ тел КПСС XXVI съезда решенеш, пхьайттаалагІча пятилетка заданеш кхоачашъеча шоаш даькача толамех.

— СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! ШЕРАГІА ЙОАРЖАЕ ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛИ ЛАККХЪЯР ДУХЬА ЛЕЛАЮ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЫ КХОАЧАШ А ТІЕХКХОАЧАШ А ЕРГЬЯ ВАЙ 1984 ШЕРА ПЛАНИ ВІАРЧЧАЧА ПЯТИЛЕТКА ЗАДАНЕШ! — тІахьех КПСС ЦК. Цукха жоп а душ, ЦхьоалагІча майка керда котолоаш лаьа махьабаьхкаб Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. Республикан [illegible] болхлоша рапорт деннад продукци [illegible] яккхарен дукхагІйола изделеш арахецарен ухх [illegible] йола производственни програм кхоачашъярах. ПланагІа лаьрхІачул соагІа мехкага дІакхьачай дукхача миллионий наьха продукци. Цул соагІа, къахьегама овсарие планагІа лаьрхІачул пхьа процент лаккхъяран арахецача продукци [illegible] дІабода мах ах процент лохберан тІаккха [illegible] [illegible] кхоачешъяй промышленни предприятей [illegible].

Тахканарча цІейна бахка ца боегІара накъабаьхкаб юртбоахама къахьегамхой а. Цар дика Іаигара даьлад хьайбаш, лаккхьяй цар продуктивность, дІаьта хІанз дерригa низаш тІадахийтад бІаьстен балхаш лоацача хана чакхдахара, ухх шера еррига культураш хьувкъаьра.

Цхьабакъда, Іалавмате бехкенхамо декхараш да республика къахьегамхоешта хьалхашка лаьттараш. Уж дизза кхоачашдаре эгара хьалха хилар фуд аьлча, из да массанахьа а организованность лоридоки хилар, производственни а исполнительски а дисциплина чІоагІа хилар, шийна тІадилла декхар хІаране цІена кхоачашдар, производствах дог дезаш хилар, доагІар цІенхалгта хьадехар. Хоза на кхихара, хІанз а болаш ба пачахьалкхен рузкъа лора ца дераш, очковтирательство леладераш, баьха тІа брак ераш, кхета кхьдола а шийса деша гІулакхаш леладераш.

Цудухьа, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо белгал ма даккхар: «Дисциплина чІоагІъяр лоацача хана гІулакх дац, хІара дешна чуйнa бу болх ба. ХІаьта цу юкъе администраце лаьца ца Іеш, юкъарчал доацаш массе къахьегамхоша дагъа лелорга хьежжа яра, из болх наьха опытах, сакхетамах, граждански хьинарах котІоргьга ец хилерга хьежжа [illegible] толаш а баргбац» «Серп и Молот» яхача московски металлургически завода болхлошца шие вІашагІкхийттача хана цу дешa цІаьхха а теркам тІаберзабир КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос.

Тахан, дерригача дунен тІарча къахьегамхой баргкъаьогІон дийнахьа, вай планета тІа баха миллионаш бола нах Совети Мехкагахьа хьежаш ба. Царна хов вай шокх сийлахь-воккхача Ленина васкетаж чакхдоахаш боаллилге, тоІабьь мел боахка нах ца хьалловещалга, чІоагІача машарех прогрессах тІехьа из латталга.

Коммунизма байракха кІал шерлуш латт болхлой класса, берригача къахьегамхоша дунен массе шІинга империализмана духьаха лоаттабу къовсам. Ленина васкетахта тешаме йолча Советски Союза Коммунистически парте ший декхар лерхІ болхлой класса барт чІоагІбар, пролетарски интернационализма идеаш шерре йоархалар, коммунистически болам кхотабер, машара прогресс хьалладир.

...Нохч-ГІалгІайчен городашка юрташка тахан гетгара къонъенний. ДІа мел хьежача бІаргагу эклаш, цІе байракхаш, дегаш урауттаду лозунгаш. Бедьбенна, гІозбаьнна ба нах. Поэта ма аллара, зиниш йоІ ма, хоза, къаьга деша кхаьчад бІаьстан цІей, дунен тІарча къахьегамхой барт-йнш чІоагІъю доккха цІей. ЦІера алаш санна деша цІе байракхаш шершаеш, хьейна форд ма, адам доагІа халгьий машар кхайкабеш.

— ДАЬКЪАЛА ХИЛА ВАЙ СИЙЛАХЬ-ВОККХА ДАЬХЕ — СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗ!

Де дезарий программа

Селхан «Красный молот» яхача заводе йоккха митинг хилар. Из хетаьвр «Серп и Молот» яхача московски металлургически завода болхлошца КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост К. У. Черненко вІашагІкхийттача хана даьча къамаьла.

Митинг хьайийллар № 2 йолча механически цеха профкома председателa К. Нюфидe. Цо аьлар новкъоста К. У. Черненко болхлошца хиннача къамаьло къаьгта хьахьокх партен халкъен цхьоагІо йохаргйоацаш йолга, дегІаена социализм тоаяра уж ший да кхобеш, къахьега кийча болга.

— Сона, къаьнача кадрови болхлочоа, — аьлар къахьегама ветерана Н. П. Шабалина, — партена а правительствана а баркал ала воа халкъа вахара хІал тоадара, къахьегача наьха цахаддаш йоакхо ярах.

Завода коммунистий цІерагІа митинге къамаьл даьча № 5 йолча цеха партийни организаце секретара П. А. Зиналова красномолотовций цІерагІа доша делар ухх шера планаш а социалистически декхараш а кхоачашдара, продукци дикагІа хилийтара, дисциплина чІоагІъяра шоаш дани йоакхо ергхиларах.

М. КОРИГОВА.

◆

Селхан ІуйрийнA балха ди доладалале дукхача наха даькъа лоацаш митингаш хилар Назрановски районе заводашка, совхозашка.

Ахриев ГІапура цІерагІа «Электроинструмент» яхача заводе КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель нов. К. У. Черненко «Серп и Молот» яхача завода болхлошца вІашагІкхетара хеталь митинг хьайиллар партбюро секретара Торпев Хьусена Бахьаудина. Цул тІехьагІа къамаьл де дош лу слесаря-инструментальщика, СССР Лаккхехьарча Совета депутата Халгуев ТІахІира.

— Вай завода коллектив хІара бетта производственни планаш, декхараш кхоачашдеш хьайоагІа, — аьлар митинге къамаьл деш токаря Сагов Йоакъала, дикача толамашца вижъадаьхкар вай ЦхьоалагІча майна а. ХІаьта, даьча къамаьло дІаьхха а хьагойтар къахьегача сага вай пар[illegible] [illegible] йоакхо из.

◆

ЧІоагІа уйла тІайохийташ ладийгІад аз а тха совхоза болхлоша а «Серп и Молот» яхача московски металлургически завода болхлошца вІашагІкхетар долаш КПСС ЦК Генеральни секретаро, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела нов. К. У. Черненкос даьча къамаьлага.

ДІадахача шера ворхІ [illegible] тар ковсаш лелаяр аз [illegible] дезалца. Цар хьуаньаш чуйннар хІере гектара тІара 45 центнер а йоаккхаш. Карарча шера а ворхІ гектара тІара [illegible] Іунах ду аз. Декхар тІаийцад хІара гектара тІара 50 центнер яккха. Из толаме кхоачашдаре дерригa балхаш шоай лалитадьен дьнен чакхдоахаш хьайоагІа со.

Ингта къахьега декхарийла ю со а тха совхоза бертига болхлой а металлургешца вІашагІкхетар долаш чоа. К. У. Черненкос даьча боккха чулоацам болаш долча къамаьло.

І. ЧАПАНОВА,
М. Горьки цІерагІча совхоза ковсаш лелаер, Саголлински юрта Совета депутат.

НОВКЪОСТ К. У. ЧЕРНЕНКО «СЕРП И МОЛОТ» ЯХАЧА МОСКОВСКИ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИ ЗАВОДА БОЛХЛОШЦА ВІАШАГІКХЕТАР

«Серп и Молот» яха московски металлургически завод — социалистически индустре хьалха латтача предприятеех цаІ. Сий долаш да бІаь шу соагІа ха хьалхагІа дІадоладенна цун истори. Таханара гІулакхаш башха дина да йоккхача, барт тайнача коллектива. ХІанзарча технически боарамо, дика вІаштІехьъьяьккхача производства, болхлой говзало завода къахьегамхошна йиш хулийт пленови заданеш социалистически декхараш толаме кхоачашдела Іалашде.

Къахьегаме керда хІамаш карагІдувларца наьаьйода «Серп и Молот» завода коллектив ЦхьоалагІча майна.

ХьатІадоагІа цІей ший тайпара деза а дог гІоздоаккхаш а да московски металлургашта: 29 апреле завода болхлой болча вера КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко.

Дег тІара, хорта болаш къамаьл хилар Константин Устинович Черненко завода болхлошца, дакъа лоацаш кхитта КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин а КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь В. И. Долгих а волаш.

Новкъоста К. У. Черненкос хеттар предприятена реконструкци яра, социалистически дакъ вІаштІехьъяккхара гІулакх мишта лел, металлургий къахьегамен бытен хьалаш миштад, партийни организаце болх мишта лел.

ВІашагІкхетар хьадийлар предприяте парткома секретара И. В. Грибкова.

Кхо ордена лелаеча «Серп и Молот» яхача завода йІаьхийча революционни къахьегамен традицеех дийцар цун директора В. А. Исаева. Тахан предприяте арахец болатийн сплавайн лаха легированни маркех йола прокатни калиброванни металли, мукх па дуа лента а литье а, халкъа эша товараш. Завода продукци халкъа боахама дерригача доакъошта кхухьийт, дунен дукхача мехкашка экспорте ухийт.

Завод дегІайоалаяра гІулакха дикалга дилача керда этап а хиннa дІаттай производство ца ца а социеш цуина ю реконструкци. Хьал а дь, болх бе йолаянйтай шоай тайпара автоматизированни комплексаш. Константин Устинович Черненкога ше йистхуле, болат лоаладеш волча В. М. Курбанова дег тІара даькъала вейнар из СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарца. Цо аьлар, болхлоша дакха мах бу цун йоккхача политически таланта, йІаьхийча вахара опыта, партийна принципиальностех дег-уйла цІена дола саг хиларех, болхлой цІерагІа дег тІа[illegible] баркал аьлар Константин Устиновича къахьегача наьха массаза а йоакхо ярех, лоеца а баькхар цуна Даьхен ираз духьа ца уналцІена волаш вахар а дукха [illegible] йолаш доача партийни пачхьалкхен гІулакхашка цо доккхий толамаш дахар а ловш.

Партена баркал оал оаха, йоахар болат лоаладечо дІало, вайна тІехь хІанз майрша ситаме хиларах. Оала дика кхетаду цу гІулакха мел чІоагІа къахьега деза, хов тхона, советски наха маьрша вахар Іалашдар духьа мел чІоагІа низ тІабахийта боах бу ЦК Политбюрос, парте кулгалхов пачхьалкхенна керте латтара хиларах тарра Іа Іайха а. Константин Устинович. Парти бІубенна хила мегаргьа мехка низ чІоагІбара доала хІама дергдолаш йолча болхлой классах. Цо хоам бир, ухх шера социалистически [illegible] тІаэцаш, ший бригадо планал соагІа 150 тонн болат лоаладе лаьрхІа хиларах. Металлургаш шоай [illegible] кхоачашдеш ба.

Производства эгара лоархІамерча участкашка къахьегаш коммунисташ ба, хоам бир нов. Курбанова. цар сийлена кхоачашду шоашка кхаьча хьалхле [illegible] лаяра дакъа. Доккхаа деш дувцар цо массаза а халкъа юкъе эгара чІоагІагІа сий деш лоархІаш йолчарех цаІ хиннача металлурга профессех. Тахан лаккхача образованехи культурахи дІакъовстаергйолаш яц из професси.

Веза Константин Устинович, новкъостага К. У. Черненкога йист хилар Социалистически Къахьегама Турпал воккхагІвола мастер Б. В. Чуканов. Дог гІоздоаккхаш йолча событех — Хьоца вІашагІкхетарах — пайда а эцаш, са безам ба тхоашта, производственникашта, дагалаттача цхьайолча уйлашта йоахоннеи дагавала. Хьаэцаргья вай, масала, къахьегам вІаштІехьбаккхара б[illegible] Металлургаш кхетаргьий еррига цун совлеваш. Бригаде, белгаладаьккхар цо, «сак» «вайн» яхача дешай маІан бІарчча цаІ а хиле дІаотт. цхьа гала хилча санна вІашагІъув.

ДІахо нов. Чуканова, шийна хетачох, аьлар, бригадана юкъебахка беза, цу гІуланка эша хьалаш долаш йолча метте, юкъарчал доалцаш производстве къахьегаш бола мастераш а.

Завода нагирлой цІерагІа вальцовщика А. П. Моисеева аьлар, къонача металлургашта дег тІара къоабалдеш тІаийцал. Константин Устинович, керда дуне хьалдар — из да кердача дунен саг вІаштІехьвакккхара халданза йоакхо ир яха Хьа дешаш. Кагирхоша чІоагІа идейни дог тийша, коммунизма гІулакха мутІахьа болаш шоаш хьалкхебара парте шоашта деша накхо лоархІ цунах. Тха болаш бе масал эца, Іомадила нах. Уж ба тха завода кадрови болхлой — парте, къахьегама, Сийлахь-боккхача Даймехка тІема ветераш. Тхона хьалхашка улл, Константин Устинович, Хьа къаьга валара пикъ.

Вай общество къахьегама нийсхо йола общество я. Вешта, вагахьа санна гуччахьа аьлча, болаш ба шоашта хало тІаяхийта болх ца а беш, хьаьналча къахьегамхоешта мел доагІар шоашта а дакхха гІерташ бола нах, цу дакъе къона бараш а. Къахьегача коллектива бокъонаш йоккхий я. Цудухьа ужжамо болча нахагара жоп лиргагІа деха деза. Цунах нийсхо хургья.

Тхоай заводага хьежача хов тхона, аьлар нов. Моисеева, чуІе моттигаш нийсьяра проблема къоастаяра мехка мел дукха хІама ду. Керда къона дезал хьахул заводе, цудухьа царна ха дов ухх гаргагІарча хина чуІе цІенош хьалдира шийнаш йоктай.

Новкъоста К. У. Черненкона дош делар цо, комсомольцашеи кагирхошеи доккагІдолча ноахахий революционни традицей, цар йІаьхий опыт шоашта карагІдувларашца йоагІача тайпара ебаергхиларах. Оаха, аьлар вальцовщика, дика кхетаду тхоай патриотически декхар, цудухьа массаза а кийча да тхо дукха беза социалистически Даймохк лорабе дІаотта. Вай хьамсара советски лаьтта лорадергда оаха укхарча 30-ча шерашка Іа, Константин Устинович, пограничник[illegible] вастава парторго, из лорадеш хиннача тайпара.

Сона, кадрови болхлочоа-металлурга, чІоагІа хоза хет, аьлар воккхагІволча вальцовщика А. В. Малышева, къонгуш латта бІаь шу даьнна тхоай «Серп и Молот» яха завод, урагІъуха керда хІанзарча тайпара корпусаш бІаргагуш. Дукха ха йоацаш хьалъе йолаьй кхы а цхьа цех — дисташтен сасаштен йІайха прокатка ю цех. Из болх бе йолаялийтарца чакхйоал кертторча дакъе, завода реконструкци. Из цех сихагІа хьалъьяьккхар лоара шийтталагІча пятилетке цунга биззача боараме продукци телийтар духьа.

Пхийтте шу да сортопрокатни цеха «450» стане из болх бу. Вакъдар аьлча, станаш механизацийн оборудовани гаьна я кердача цехашка оттаьача хІанзарча тайпара машинашта, хІаьта а къаьнача оборудованеца а дукха хІама дулургда гІулакх творчески, белгалкхашка кхета де[illegible]дадой.

КПСС ЦК Политбюро члена, парте Московски горкома хьалхарча секретара В. В. Гришина ше къамаьл деш дийцар пхьайтталагІча пятилетка заданеш москвичаша мишта кхоачашъю, уж фу карагІдаьнна накъаболх ЦхьоалагІча мая цІейна. Столица къахьегамхоша Іалашдаьд ухх шера хьалхарча квартала плани социалистически декхараш кхоачашделга. Константин Устинович Черненкога хоам бир цо, къахьегама овсарие планах соагІа лакхъен продукци хьаярга дІадодар кхы тІа а лохден аьлла парте еина задании толаме кхоачашъеш хиларах.

«Серп и Молот» яхача завода металлургашта хьалхашка латтача цхьадолча декхарех дийцар новкъоста В. В. Гришина. ЛоархІаме да, аьлар цо, завода реконструкци ярен технически кхы тІа а кийчо ярен балхаш сихдар, мелка халкъа боахама эша дика металлопродукци дукхагІа арахецарга вІаштІехьдаккхар. Уж декхареш кхоачашдара коллективо беча балха керте отта еза партийни организаци. Цо хьакхайкадир, «Серп и Молот» завода коммунисташа, къахьегамхоша, еррига къахьегача Москвас а санна, карарча шерен бІарччача пятилеткан план кхоачашн тІехкхоачашн яра данза дарг мел доацар дергдолга.

Новкъоста В. В. Гришина Дунен халкъашта юкъера къахьегамхой солидарноста цІей — 1 Мая ди дег тІара даькъала дийцар Константин Устиновичa Черненком, цига мел хиннарий, дІахо балха тІа толамаш дахар лоеш лоаш баьккхар массанена а.

Цул тІехьагІа къамаьл дир дІаьхдаь тІоараш а детташ тІаийцача Константин Устинович Черненкос.

Новкъоста К. У. Черненкос деш хиннача къамаьлага чІоагІа уйла тІаяхийта ладийгІар, дІаьхдаь дейттача тІоараша цхьа санна дукхаза а юкъахдаьхар из.

ВІашагІкхетар дагалоаттадар духьа металлургаша новкъоста К. У. Черненкона елар заводской сувенир, завода 100 шу дузаш арахийца юбилейни медали значоки.

Цехашка хилар новкъост К. У. Черненко. Болхлоша дІайха моаршал хеттар Константин Устиновичага.

Металлургически производства хІанзара боарам меллаб хьахьокх кердача сортопрокатни цехо. Ах километр соагІа йІаьхача цехе шортга сердал, фо каст-каста хувцаш низ бола вентиляционни установкаш я. Электронни управлени а йолаш йолча керда яьннача автоматаша дІатІаэцарга металлургаша кулгашца беш хинна хала къахьегам.

Новкъостаца К. У. Черненкоца къамаьл деш болхлоша хьакхайкадир партен пачхьалкхен чурен арахьарен политика шоаш йиза хьаллоацаш хилар, производства эффективность лакхъяра, хІама дукагІа кхом барен хьурмат дарен, дисциплина чІоагІъяра наькъах шоашта баькъахьа хетараш дувцар. Дунен халкъашта юкъе хІанз латтача чоалханеча хьалашка, йоахар цар, московски металлургаша шоай декхар лоархІ мехка экономически оборонни потенциал ма могга чІоагІъелгах.

Цу предприяте тиъаь пхиъ шера болх баьча воккхагІволча оператора Г. Г. Вовка дег тІара баркал аьлар Константин Устиновичa шоай коллектив йолча из варах.

Къамаьла юкъеенача воккхагІволча оператора Ю. Е. Фроленкос къахьегамга гІоллерча шийй новкъостий цІерагІа дош делар, завода реконструкци яра заданеш толаме кхоачашъергйолгах.

Болхлоша дувцар, производство кердаяккхарца цхьана шерра социальни програм а а мишта чакхйоалехкн латт. Масала, оператора В. Д. Трашкинос аьлар: Тхоай йоакхо еш хилар тхона массаза а хоху. Из баькде йиш йолаш я со се болхдо хиларах тарра а, кхалсаг-нана хиларах тарра а. Долла хІама долаш да тхо: дукхабеза болх а, салаІа торо а. Масала, дукха ха йоацаш заводо тхона — сонеи, дагадоххарах аьлча, ухх цехе болх беш волча са марах — керда квартира енай.

Болхлоша хьатІадоагІа ЦхьоалагІча мая цІей дег тІара даькъала дийцар новкъоста К. У. Черненкос.

Шийна го а баь дІаеттача металлургашна Константин Устиновичa аьлар:

— ДІауйлаех оаш, новкъостий, — вай доладьа мел дола хІама, вай шокх бІаьхий баь мел дола хІама, — из дерригa а болх беча, говзача кулгаша, болхлой класса кулгаша, къахьегача сага кулгаша хьедаь ма дий.

Шоана, шун цеха бІаракъажайй доккхал ду аз шоай хьинареча къахьегамца, шоай талантаца вай лаьтган тІа чІоагІагІа эшаш мел дола хІама хьакколлаш болча вай советски нахах: цІенош хьалду, хлат кхеду, болат кхехкаду, тІаьш техк, электростанцеш хьалъю. Тахан шуца вІашагІкхийттачен къамаьл дечен хана цІаьхха а дог тийшад са: мел дика я вай болхлой класс, цунга кхоачаргйолаш кхы ца дунен тІа.

Баркал шоана! Маьрша-могаш, ираз долаш дахалда шо, шоай творчески, мехка чІоагІагІа эшаш болча къахьегаме толамаш доахалда оаш.

Потребителашта юкъе чІоагІагІа сий деш йола марки лелаеча «Серп и Молот» яхача завода продукце образецаш хьонха оттаьча сортопрокатни цехе хилар новкъост К. У. Черненко. Экспозицена юкъедихьад предприяте лаьрххІа хьалъеча кердача цехо арахецаргдола халкъе эша товараш а.

Новкъост К. У. Черненко «Серп и Молот» яхача московски металлургически завода коллективаца вІашагІкхетаро къаьгта хьахьекхар партен халкъен йохаргйоаца цхьоагІо, шеко йоацаш советски нах КПСС ленински Центральни Комитета гонахьа кхотабенна хилар.

(Нов. К. У. Черненкос вІашагІкхетаре даь къамаьл кхоалгІачa арІаьд номер тІа).

(ТАСС).

ХАЛКЪО ХЕРЖАРАША ДУВЦ

НАЬХА ТЕШАМ — БОККХА БЕХКТОККХАМ

Cа вехаре дукха нийсданнад дог гlоаданнаш доле хlамаш. Цхьайбаьхьа, пачхьалкхан lаьдало эгаре лакхерча органе депутат — йиззе боккъо йоле халкъе викал — йолаш цхьайттазлагlа хержача СССР Лакхеэхьарча Совета кьелтарча сесса, балха дакъа лацарца нийсдела йиш йолаш цхьанкха а киннадец.

Дешашца дlаала йиш йоцаш дог уравттадеш, хьинар совдоаккхам, бехктоккхам лекхбаш хьал дар СССР Лакхехьарча Совета заседанешца вай сийлахь-боккхача Даймехка ерригача мlинигашкара тайп-тайпарча къамий викалаш аlашагlихийттача хиннар. Цхьатарра боккъо а йолаш, сона уллув багlар болалой, инженераш, божебеттараш, lилманхой, пачхьалкхан дахталаш. Уйла цхьатарра йолаш, лоlам цlа болаш вар тхох хlараввар — вай социалистически Даьхенах, цунна карагlдулача доккхийча гlуллакхех доккхал деши цу сийлахьча гlуллакхашта ше а даьхь хилара сакхеташи вар хlара депутат.

Цхьайттазлагlа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутаташ гулбеннабар шоай хьалхарча сесса, дегlаяча социализма общество тоаеш, социалистическа демократи шерьеш да дезарий ходам боллаш йоле программ шоаште хьалхашка а йолаш, Из программ белгальеннахай укх шера апреле хиннача КПСС ЦК эрглаарча Пленумо, цига КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос дьыча къамала тlа.

Сесса балха тlа дукха моттигаш яр са тарко тlеозадаш безама латешл. Царна юкъе а къестта дог тохадолийташ яр Советски Союза Советски Къамий Советан цхьана кхиле заседани: КПСС ЦК секретара депутате М. С. Горбачева вииача предложенех берригаш раьза болаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателелла КПСС ЦК Генеральни секретарь Константин Устинович Черненко хержар.

Хlаьта а сайна кхоазаш санна хет сона К. У. Черненко дешаш: «Халкъо хержараша укхазе eloшагlтах зенкъе опыт, хьекъал, кхоллама хьинар. Цар берригнеша а хlарена е юкъохьоча дакъах тийша хургда вай, lаьдала лакхерча органа балле пха баттанулга, це хьинаре, бериге болз балгаь.

Цо дlадех производстве а халкъо тlадокха наказаш кхоачашдеча а деррига хьинар дlаюре хlара депутате бола балга. Из бехктоккхам бизза кхета а бац, вlашт-тlоаьбанкхан лелабен хьолавгlъяз са беррига сай болз. Цу гlуллакха сона мел эшар долаш да.

Хlанз со а Пленумо, сесса тlаьйцача социализм чулоацам, уж толамца вахара чакхдаьар заякъе боехам тоабара, культура лакхъяра, социалистически Даймехка низ чloarlбара lалахьмате боккха лоарlам болаш долга районерча къахьегамхошта дlадовзийташ.

Масса а хана са дага латташ да доккхал деши де цхьа зlана. Вай дах дуненга эгаре хьалхарча социалистически пачхьалкхан мехка, вешта аьнча, къахьегама сага йокхо елга еррига общества дакхар лоарзlача мехка. Халкъа lаьдал да, хlараввар кхеанех тешаш, машаре вахе торо луш доле доккха ираз вайна деннар.

Тахан цхьам цlон дезал санна вlашт барт болаш Магlалбика къаьхьегам ба бlаьш, азареш тайп-тайпарча къамех бола нах.

Цхьайттазлагlа пятилетка декхараш толамца кхоачашдеш хьабоагlа аз болх беш йола Магlалбикера буруидеттара боккхий управлене коллектив. Дика дlадоладьелаьттан чекаш тахкараш яр шу а. Тlахкхоачашдаьд хьалакрча бехь батта декхараш, дlаьш аетраш буруе тохад планаш совгlа. Карагlдаьнна декадар дlанlоагl а дош, дlахо бале а цхьайттазлагlча пятилетка декхараш дизза кхоачашде а лоарlа ба Магlалбикара бурудеттараш.

Зlамигача хи тоаполтех дукха вай хьекулаш санна, хlарене хьинаре къахьегараш хьахул коллективе, районе, республика, берригача мехка толамаш. Хlарена оагlорагlа, бахкатегlа къахьегаргдоле хьалеш вlашт1ехьдахара, вайхlар дизза кхоачашдара, цу тlахьара тlахьоакам чlоагlбара, из тlахьоакам лелабечара Советий lаьдале органий, цар комиссий, хилкъа депутатий лоархlам лакхбаре да дезераш белгаладоазам да КПСС ЦК апрельски Пленума а СССР Лакхехьарча Совета сесса а тlаьйца социализм. Дойче, уж кхоачашдеча lалащдера оарцагlдаргда тхо, депутаташ.

М. САУТИЕВА,
СССР Лакхехьарча Совета депутат, Магlалбикерча буруя тохаре бокхий управлене оператор-[illegible].

Хьинар совдоаккхаргда

Дукхьаьша СССР лакхерча органа депутат хилара мандат кхиа а доаллаш, цхьайттазлагlа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сесса мехка эгаре сийдолашагlен толашагlен болча къонлашцен махкарашцен цхьана пачхьалкхан гlуллакхаш къестадеча дакъе лоацаш хилар со, вай сийлахь-боккхача мехка дезача бlаь совгlа долча халкъашта юкъе эгаре зlамагlдолчун вар хlана вац аьнна воле викал.

Цу сесса тхо, депутаташ, вай берригача махкара хьегуллуш долча хана кепайоазон тlа арабаьхар апреле хинначе парте Центральни Комитета эрглаарча Пленумах болаь хоам. Цига КПСС ЦК Генеральни секретара ноь. К. У. Черненкос даь къамаьл а цига халкъе депутатий Советий болх дlахо тоаберах аьнна тlаьйца соцам а берригача советски наха санна чloагlа хьашт долаш тlаьйцар оаза.

Геттара бакъахьа а шийх хана дах а хlама доарзlаш вар цоз массаво, хlана аьнча, Советий балахца дувзаденна доацаш вай вахаре нийсалу цхьанкха дац. Хlаьта Советаше а цар депутаташе а дукхадар деша а да уж гlулакхаш корта болаш лелаераа. Бакъда, цар а боккар а шоаш болча моттигашка де мел дегlар деш даларе лакхе латтача органашка декараш даь це lаш, нах латхьеш а йоле моттигаш кlоагlагlа хургьар. Тlаккха шоай гlуллакхе боккъонца оарцагlбергбола, тоьалургбола депутаташ боле нах хоаш хилча гьана але а ваде а дезаргдацар цар, аьнна хет. Хlаьта цунца дувзаденна юрта Совета депутатагара дlадоладенна СССР Лакхехьарча Советечунга кхачалца барий хьинар а бехктоккхам а айбе боагlалга кхетадеш да.

Цу хьаькъехье шоашкера дика хьоккхам ойта декхарийла ба къаьстта, со санна, къонаберах бола депутаташ. Цудуьхье ВЛКСМ ЦК дийха тхоца вlашагlкхетар долча хана дийцер а мерттерча дакъе цу гlулакхе кетадеь дар. Цига тхона къоначарна хьалхаше къамелеш дир ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара ноь. Мишина, летчико-космонавта ноь. Попова, «Къайлагlара» обком болх беш яз ядз кинико заводча ноь. Федорова. Цига нахта це хьоедеш дийцазар юкъерчен профессиональни школана реформа ярах доле дош а. Школашца чloагlагlа буэзамаш лоаттадаьха, цига дукхагlа хиланза дергдац, хlаьша дир дийцар, хlаьта цига шоай берий а гергардерий гlуллакхе нийсдения дале а школе кхьшташ, цар гlулакхаш тержам це деш дlаваза йиш яц депутат.

Оашош дlаъуйле елаш мел вача, рузне вай бар санна болче мехкарча деррига бериште мах боацаш, къьеттел, царех цхьабериште кхача, бувше моттиг, тlабухе гlирс а лоаттабеш дешарам уннцlена болаш дегlабелареи мел деза хьалаш хьадара. Хlаьта из цу боарена дуне латтале хана дукз деш моттиг хан хилие боацинга вай хоаш да. Цун бахьан кхетаде хала дац, из да социализм, ший кхоанен йоакхо аш йолга. Цун хан бе а цу дакъе ший низ дlахтоечар де а декхарийла ва хlара советски сег, хlаьта депутат ше вела, шолзлонца а волаш.

Со сессера цlеваче цу массадолча хlамаех лаьца дукхе къамелаш хиннад са заводерча хоекъостаццa. Цар безамо хеташ ладийгlар аз сайна мел дайначои дайзечоми дийцачунга. Хlаьта шоаш-м цу денашка тlегlертта къахьегаш хиннаб уж, В. И. Ленин ваь 114 шу дизара сийнаб 1-ча Майна хьалзарел лоаттаьча социалистически яхье а баьнна. Дунен халкъашта юкъерча солидарносте цlейге хьачахкъе тха инструментальни участка коллективо рапорт деннад хьалхарча квартала а бигь батта а план хана хьалха кхоачашъярах. Цу гlулакха эгаре доккхагlа доле дешо юкъедихьад Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутате, слесарь-лекальщике Котиев Аьхьмада, шлифовщице Парчиев Бахьаудина, слесаре-инструментальщика Гадиев Мухьмада, дукхача кхычар.

Т. ХАЛГУЕВ,
СССР Лакхехьарча Совета депутат, П. Азриева цlерагlча «Электроинструмент» завода слесарь-инструментальщик.

Пятилетка кхоачашъярех

Даим хьалха йолаш...

Шоай декхараш массане а цlена кхоачашдеш хьахале хьахьетий бола хlаман тега моторист буйцига хьа Грозненски швейни производственни объединение цхьоалагlча филиала директора Алексеев Анатолий Алексеевича эгара хьалхарчарца цlи яьккхар хlаман тегача мотористка, коммунистически къахьегам ударника Сугаипова Малкай.

Цхьайттазлагlа пятилетка дlайолалуча хана предприятерча хlаманатегарашa доккхий декхараш тlаьйцар яхе шера план хьалал хьалха кхоачашъяра. Эгара хьалха из дош дешачарех яр Сугаипова Малика а. Ше тlаьйца декхараш дизза кхоачашдара хьалхарча денош дизза хьинар яхе ца даь хьаькъехьа йоалелар Малика. Цхьа моттиг нийсъялейтацар ший бахкагlа балха тlа хьоазам хилийта, брак йолаш продукци хьа а яь болх юха бе безам. Бахка пайда эшар балха хана. Цудуьхьа Маликас цхьа смена дlаяхийтадар ший норма 140 — 150 процент кхоачаш ца еш. Тогаш мел дола бараьтьан пачхьалкхан дизала Знак йолаш шера хьахийтадар.

Маликас оапийда социалистически яхье балара тlахьайкар филиалера дикагlбола производственни ц а ш. Из хьалхаьвар дуккхача хlаман тегача мотористкашa. Царех бар коммунистически къахьегама ударник Ланаш Лилия, Андриенко Мария, Хасиева Малика, Лобинцева Евдокия, кхыбараш. Уж а шоай дешa даь тхоной. Укх шера хьалхара квартал чакхъаллалехьа рапорт деннад цар пятилетка диъ шерен цхь-ах шерен план кхоачашъярех.

Ятех шу шера дац Сугаипова Маликас укхаза къахьега. Цу шерашка дикa социалистически яхье хьалха леттараштa юкъе йолаш хьайоагlарех я ця. Предприятерча балха гоазалах цхьаккха а яц дукха шьяррa болх хьабе ца хоаш. Вешкадикa производственницaш общественницa лоархlаш я Малика филиале. Цо дика кхоачаяу участка комсорга, ВЛКСМ комитета члена декхараш. Наьтта Малика КПСС членалла кандидат а я.

Шиий опыт, дикагlбола балха методаш дог раьза доллаш хамаьрка дlа а йоаийтаж, цо хьалхабаь говзачаш дукха ба. Укх тlехьарча хана цо хlаман тега говза lомаь кха моторист а хlана укх сахьете филиале къахьегаш. Уж ба З. Муртазова, Т. Магомадова, Е. Гронова, П. Едельханова, М. Мадаева, кхыбараш.

Шерагара шерага хоалуш, тоалуш хьайоагlаш я вай Нохч-Гlалгlайчен столица город Грозный. Укх тlехьарча шерашка lалахьмате дукха хьалду уххаза нах чубаха шlенош, культурно-бытовой объекташ, кхидола гlирсаш. Города керда хьаьнний бlарчa микрорайонаш. Уж хьалъеча хьинаре даькъе лакхад Нохч-Гlалгlай гlишлон управлене специализированни СМУ-10 гlишлохоша. Цига белгальнна дика къахьегаш я мастера Долов Мусас кулгаду гlишлахой коллектив. Бехь батта план тlехкхоачашъьй цо. Хlанз уж керта лаьтташ бола монтажникаш Грознера 88 квартира йола цlа хьаллеш ба. Цига деррига монтажни балхаш 95 процент чакхдаьхад. Кастта отделочни балхаш дlаделадергда уххане.

Социалистически яхье даим хьалхалаьтташ ба укхаза монтажникаш Юдичев Николай, Косулин Александр, Алисханов Халит, электросварщикаш Алдиев Хьамит, Рязанцев Михаил, Гериманов Николай, кхыбараш. Уж берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба. Цхьаькха смена дlахехийтеш цар шоай нормаш 125—130 процент кхоачаш ца еш. Белгалдаьккха дезаш да оасаре къахьегарал совгlа, шоаш кхоачашдеча гlишлон балхаш тlа хьакха тайше берзийра ше ца еш хилар.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) мастер М. Долов, электросварщикаш М. Рязанцев, Хь. Алиев, монтажникаш Н. Гериманов, Х. Алисханов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Пятилетка кхоачашъярех

Шозза а кхозза а дукхагlа

Тхьо шу совгlа хаь я КПСС члена Эзгаласова Совханта «Шалинский» совхозе къахьега. Шекара свеклаш кхеош я из. Цу юкъа йоккха балха опыт lоалый цо. Цхьа шу дlадахийтад, кхаьнгlа яха йоагlарех дукха а дукхагlа шекара свеклаш ца йоакхаш.

Наьтта дика хьакъман даха вlашт1ехьдаь, агротехнически боаьлонийа дlа ца декхара, хьалхе а органически минерални удобренеш тайса хьалдаьча лаьтта ший хьанахьа свеклай га дlаьдарах, цул тlехьагlа де мел дезаш дола балхаш зорт1а чакхдахарах, хий декхача лаьттах ца боагlара пайда эцарах.

Денний толамаш доахаш къахьегаш Эзгаласовас хlасагlча итлагlчаш хотилестикашка. Хьинар лаьгl ца дейташ, дlайоалай цо цхьайттазлагlар а.

Масала, 1981 шера 55 гектара тlара шекара свеклаш чуйийхар зевнос, вламах яха йоагlараш 215 центнер йолаш, хlарано тlара 544 центнер а йоаккхам, 1982 шера 80 гектарах хlарано тlара 700 центнер лаьцкхий, хlаьта дlадахача шера 100 гектарах хlарано тlара — 494 центнер. Лоацаш аьнча, ахьа шу дlадахийтад цо кулгаллеш йолча зевнос шозза кхозза вламах яха йоагlарел дукхагlа свеклаш ца йоаккхам. Эзгаласовай къахьегам белгалбаьккхаб Октябрьски Революце ордена а сона. Цул совгlа, «Къахьегамо ветеран» яха медаль а енной цуна.

Эзгаласова Совханта санна, свеклаш кхоеч берзийте къахьегаш кхы а дукха болхлой ба цу совхозе. Царна юкъе къаьстта дика къахьегаш хьабоагlа хьехоашта кулгаллеш бола Исаева Хьава, Вачхаева Малика, Мучураева Зулай, кхыбараш.

Пятилетка кхоачашъярех

Зайнапа толамаш

Цхьайттазлагlча пятилетка декхараш хийла хьалха кхоачашдаь массеха сag ва Нохч-Гlалгlайчен производственни текстильно-галантерейни объединене къахьегаш. Царех цlа а трикотажни цехе хlаман тега мотористка Ахаева Зайнап.

Дукха ха яц Зайнапа укх предприятечи болх бу. Цхьабаккьда, ший балха говза тlекдика нара а ераз, хlана доккхий толамаш доахаш хьайоагlа цо.

Берригаш а яц са ва Ахаевас къахьегача бригаде. Уж бригадин хьисапе болх беш ба. Массане а дика харжаьчар хьалхарчел эрегта балха оаарацаш.

Ахаева Зайнапах лаьца дукха дика кхы чальника Тибаева Руслана аьлар: «Зайнапа цеха эгара хьалхагlа я. Шийна, ший бригадано, цеха хьалхашка латта декхар хета а доа, цо денна тlехдиеш оацаш йолаш шера тогоц ше хьадеш дола бараьхьа. Наьтта цу тайпара гlуллакх хьадех цо бригадерча нахагара а. Хlаьта сунах барзт дозлахта гуш ца дий».

Пятилетка дlайолалуча хана Зайнапа социалистически декхар тlаьйцадар диъ шера цо чакхъяьхкха яьнна, хlаьта совхина 29 декабре цхьайттазлагlа пятилетка кхаь шера кхоачашйир цо.

Таханарча дийнахье 1986 шера август бетта чотах болх беш я комсомолка Ахаева Зайнап.

Бригадни подряд: опыти проблемаши

КЕРДАЧА ТАЙПАРА

1966 шера вера со вордlагlа йолча гlишлон-монтажни управлене бетонщикалла болх бе. Са хьехамга а хиина дlаэттар управлене цlи хеза вола гlишлонхо Багаев Исраьил. Тахан аз доккха бариал оал ха, ди ца лоархlаш ший йlаьхий опыти гlишлонхочун говзали сона lомае гlо даьча цунна.

Тха управлене бригадин хьисапе къахьега баьлар 1976 шера. Эгара хьалхарчарца из дика гlулакх хьалдаьцар Багаева. Вешта, цу хана-м из форма дикагlа хургйий хоаш дукха нах бацар. Хlараваар хоаш вар хьаьщаргдола алеш ший къахьегамах тийша долга, хlаьта ший балха норма кхоачашйиннача дукха сагота а яцар. Тlаккха бригада подрядни хьисапе къахьегам тlа яьлча, оаха бергбац кхычарна хьалхара болх, яхаш, раьза боацараш а нийслора.

Цхьабаккьда, хано ше хьахьеккхар из тайпа форма къахьегача наха а производствана а дукхагlа пайда луш йолга.

Дlадахар шераш, бригадин хьисапе къахьегаш йола коллективаш дукхагlа хулаш йоагlар. Аз а каст-каста уйла йора, бетонщикий бригада хьанийцача фу дар-теш, яхаш, цхьабаккьда, сe лоархlа ца вар нхерар, атта гlулакх мичад коллективана кулгалделга, цун болх вlашт1ехьбоаккхалга.

Ши шу хьалхагlа управлене кулгалхоша кхайна тlаьйцар со. Начальника кабинете бар партбюро секретарь, профсоюзни комитета председатель. Уж лоац бар со бригадана корте оттар. Со раьза хилар цу гlулакха. Хlаьта хlанз вlаьха дакха вайна хlама а дац, хlана аьлча, дуккхача хана деза соца цхьана болх баь, хlарана оамалаш сона йовзаш, дика барт-йиш йола коллектив яр аз кулгалде дезар.

Шовзткъея шиъ саг ва тха бригаде. Царех ялх КПСС членаш шиъ кандидат ва. Ала деза, эгара хьалхарча дакъе бригада балха тlа хьоккхам тешараш коммунисташ болга. Массехк звено чуоагlа бригадана, хlаьта хlаранена мерте латтараш балха йlаьхий опыт йола нах ба.

Бригадни хьисапе къахьегаш тха коллектив [illegible] болалагlа шу шера дац. [illegible] тха доаллахьа я болх бара мел эша механизмаш, техника, гlишлон материалаш. Хlаьта механизмашка болх беш йола кхача халаш дlайоахача материалаштел оаш лелаш оаха учет. Цар кхоь барга хьакха хул ерригача бригадана хьоаш йола преми а.

Тха бригадерча наьха профессеш я слесараш-монтажникаш, плотникаш, бетонщикаш. Селесарь-монтажника болх боацаш массача, бетонщика, плотника бе безар бу. Сменина говзалаш хилар лоархlаме хlама да подрядни хьисапе болх беча коллективе.

...Гlишлонхо волаш аз болз бу дукха ха яле а массехк професси, мараерзальяле а бригадирелла хьакавальча хана пхьалца халонаш нийслора сона хьалхашка. Юххьанца бригада вlашагlъелла хала къахьегамен производственнан дисциплина телхаеш моттигаш хилар. Кулгалдара опыт сай ца хиларах тарра, аз бехке бараш бехктоккхаме оарца чакхдаьнкарс лоарх1ар гlулакх. Тlехьагlо, уллув къахьегача ветеранашa, кхыча хьалхе лелаеча производственникашa хьехараш дарца, дисциплина телхдераша бу болх эргабаккхар аз. Гlалат далара бахьанаш малагlаш да хьокар, вагахьа санна, из далийтачунца къамьал дича, ше даьр метаргдоацилга, ерригача коллективе балха lаткъаргдола хlама долга, саго кхетадеш хилча, къамаьл дарах кхоачамбора. Хlаьта хlанз шу дала доал тха бригаде дисциплина толхаеш моттиг йоацa.

Чloагlа лоархlаме да коллективе балха участке юкъерча звенои кулгалхоша балха тlа хьоккхам телар.

Хlанз тха бригада болх беш я лоархlамерча шин объекте. Н. Алисханова цlерагlча заводе ЛЧ-24 яха установка хьалъечеш В. И. Ленина цlерагlча заводе Г-43-107 яха установка хьалъечеш.

Во къоалйигадац бригадо дlабахача бехь бетта: планагlа 263 эзар сома мальха гlишлон-монтажни балхаш де дезача, оаха 289 эзар сома мальха балхаш даьд. Цу юкъа кхоаьй 677 сома мальха гlишлон материалаш.

Уж толамаш кхы а дакхагlа хила йиш йоаш да, нагахьа санна чурча торонех бlоза пайда ийца баларе, цудухьа дlахо йодача хана из [illegible] дика тержалдеш хургхо.

Л. МАГОМАДОВ,
СМУ-7 [illegible] бригаде бригадир, «Нохч-Гlалгlай АССР [illegible] тlаламахо».

Интернациональни доттагlоп чloагlдеш

БАРТ-ЦХЬОАГІО ЙОЛЧА ДЕЗАЛЕ

Пхи бlаь совгlа сag чуводгlаш йоккха коллектив я тха завода яр. Вай мехкарча тайп-тайпарча тхьо совгlача къамий викалаш ба укхаза болх беш. Аллха цо хьахьонх къахьегамхошта интернациональни, патриотически кхетам балара болх тха коллективе lалахьмате боккха лоархlам болаш хилар.

КПСС XXVI съездо, цул тlехьагlарча парте Центральни Комитета Пленумаша, къаьстта 1983-ча шера июне хиннача Пленумо къаьстта белгалдаьхад дегlаенача социализма общества таханарча этапе, социализманей капитализманей юкъера идеологически къовсам цlаккха ца хиннача тайпара ирбенгача хьалашка советски наха идейно-политически кхетам балара болх дlахо белгала тоабара декхараш, уж кхоачашдара наьхъаш.

Цудуьхьа масе а хана лаьрхха йоакхо ца ледаду из гlулакх завода партийни организаце, цун бюрос. Партийни собраненга дийцад газ чакхйоахарий коллективе интернациональни, атеистически болх тоабара доаш. Заводе коммунисташа, вlаши дага а боалеш, белгалдаьхад партийни организацена, завода ерригача коллективе хьалхашка латтача декхарашкен таханарча хьалашкен хьенна хlара болхлочоа интернациональни, атеистически, патриотически кхетам балара болх дlахо тоабара де дезараш. Цахаддаш тlахьоккхам а доаттабеш уж кхоачашделга lалашдо гlертташ я завода партийни организаци.

Тайп-тайпарча лостамех леладу оаха къахьегамхой хилкъий доттагlала уйланца хьалкхебара гlулакх. Укхаза оаха пайда эц, эгара хьалха политически а, экономически а дешара сетах. Цхьабола пенсионераш ца бийцача заводера беррига болхлой ба шоай идейно-политически сахкетам лакхбеш социалистически экономика халаяра законаш lомадеш. Политически а экономически а школашка дешарашта пропагандисташа дlадовзийт советски халкъашта юкъера вошал, вай мехка дегlаенача социализма общество хьалъеш даьха деррига толамаш ленински къамий политика вахаре чакхъяхарах дахна берзат хилар.

Наьтта, газ чакхйоахарий интернациональни, патриотически сахкетам лакхбеш нбеча балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба ткъо совгlа сag политинформатораши агитатораши, «Знание» яхача общества заводерча юкъхьаьарча организацера 30 совгlа лектор, кхыбола идеологически балха активисташ. Шоай лекцешка, къамаьлашка, политинформацешка къаьстта уйла тlайохийташ дувц цар къаьмашта юкъерча гlулакхий хьалъекхарча парте чакхйоадача политиках. Сийлахь-боккхача Октябро хьаккхелдаь вай мехка социализм хьалъеш чloагlденнен долча советски халкъашта юкъерча интернациональни доттагlалах, дlахо из чloагlдара, кlоаргдаре. дунен халкъашта юкъе машар хилийтара Коммунистически парте Советски пачхьалкхени чухьарча а арахьарча а гlулакхех.

Къаьстта лоархlаме да пропагандисташа, лектораша, политинформатораша, агитатораша къахьегамхой коммунистически сахкетам лакхбара чакхбоаккха беррига болх завода вахарца, цун гlулакхашца айхха бувзаш делабелга. Завода вахарера масалаш а доаладеш, дlахетабу цар къахьегамхой вежарашка долча хилкъий, кхыча областашкарча, горадашкарча, районашкарча къахьегамхой хоаьхьостал це хилча газ чакхйоахарий болх толамца дlабеха йиш йоацаш ярах. Дlахойт царна завода эша бийдал, кердагlйода техника, материалаш хьачара хьаухйит, завода продукци малагlча моттигашка дlаух. Цо чloагlбу хlара болхлочун уйлашка интернациональни, патриотически сахкетам, лахху коллективa хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара белхтоккхам.

Говза, хьекъале, тlахьале дика йолаш, кхыбарашта шоашкара хьоккхам гойташ коллективе идейно-политически кхетам балара болх делабеш, партийни организаце шоашта тlадилла бехктоккхаме декхар дизза кхоачашдеш хьабоагlа пропагандисташ — завода вертгера инженер Г. В. Нагаевский, участка начальник В. П. Пузенко, инженер-экономист Т. Яндиева, агитатораш — механик М. Ю. Бадиев, вертгера приборист А. В. Королев, политформатораш — компрессорни станце слесарь А. И. Шевченко, кертгера энергетик Ю. П. Молонов, дукха кхыбараш.

Къаьстта чloагlа тержам тlабихийта леладу тха коллективе къонача болхлошта интернациональни, патриотически кхетам балара гlулакх. Бадьа хьаьенача хьалхарча дийнахьа деша нараьлаьца говзал кlоаргга карaерзадаца, коллективa вахаре, юкъарча балха тешаме ший моттиг хьалаьца дlаоттадаа профсоюзни, комсомольски организацей, боккхагlболча новаьъостий теркаме хул къона болхло.

Цу балха партийни организацена доккха новаьъостал ду тха заводе шерра баьржа болча хьехамчий болам. Шовзтъа совгlа хьехамча ва тха коллективе цахаддаш магирхоаца болх беш. Цар балха кулгалдеш я хьехамчий совет. Завода профсоюза комитета чloагlъьача планах делабу цо ший болх. Цу плана юкъедоагlа къоначe болхлошта новаьъостах дарах совгlа, из лоархlаме болх бара хьехамчаш хоаш lомабар а.

Лаьха балха говзал йолаш, магирхоашa болх дукхабезаш, массе а хана балха хьалхалатташ, шоай болх тlехдика делабарах пачхьалкхено совгlаташ тийна, коммунистически къахьегама ударникаш, коллективе лоархlаш сий деша бола нах ба заводера тьехамчаш. Царех ва компрессорни станце слесарий бригадир П. П. Попов, йоккхагlйола машинист Л. Н. Крыжняя, комбинированни установка воккхагlвола оператор С. Д. Бамбатов, товарно-бийдала участка йоккхагlйола оператор Л. А. Узиева, кхыбараш.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.), февральски а, апрельски а (1984 ш.) Пленумий решенешка хьежна, партийни организаце коллективе беш бола беррига идейно-политически болх газ чакхйоахарий къахьегама хьинар айдара, завода хьалхашка латта боахам делабара а социально-политически а, декхараш толамца кхоачашдар духа уж оарцагlбахара, коллективе дисциплинеи порядоки чloагlьяра тlаберзабаь ба.

Дика дlадоладелаь газ чакхйоахараша ер шу а. Коллективо шерра хьалаьцаб планал совгlа яхе продукци къахьегамо оасаре лакхъярен 0,5 процент продукцега дlабода мах лохбарах тlехьара болам. Встречни планагlа цар лаьрхlад пятилетка кхоалагlча шера къахьегама оасарле 3,9 процент лакхъе, продукцега дlадодар цхьа процент кlезагlа хилийта.

Укх шера биъ бетта продукци мальхалъяккхара план кхоачашъьй 104,6 процент. Планал совгlа ехай 52 эзар сома мальха продукци. Тlехкхоачашдаьд къахьегама оасарле лакхъярен продукцега дlабода мах лохбарен даьъе тlаьйца социалистически декхараш. Ер шу доладелча дена, планал совгlа Даьхена деннад 8,5 эзар тонн газах даьккха бензин, 4,2 миллион кубически метр цlенъяь газ.

Укх шерара декхараш толамца кхоачашдара тlахьаярхача социалистически яхье хьалха латташ хьабоагlа П. П. Поповен, И. С. Адамовичен кулгалдеча бригадашкара слесараш, Н. Н. Елькова кулгалдеча бригадера токараш, комбинированни установкера В. И. Золотухина кулгалдеча сменера операторaш, кхыбараш.

Къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара болх завода коллективе [illegible] латта декхараш кхоачашдара айхха бувзаш делабер, торонех дикагlа пайда айбар бахьан долаш хьалхина да уж толамаш.

С. ЛЕЧАЕВ,
Вознесенскерча газ чакхйоахача завода партбюро секретарь.

СИХАЧА БОЛАРАГІА

Хьалхашка латта декхараш тlахкхоачаш ца деш тlахьалца цхьа шу дlадахийтадац Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза коллективо. Наьтта оасаре къахьегарах масехказа белгалъяккха хиннай из парте правительстви карара [illegible] толача Цlе байракхаца. Толамаш дlахьош да укх шера чуэцаргболча хьунахьа лерд йоллера болхбаш а.

— Агротехникаси [illegible] [illegible] кхечи а [illegible] йолча хана дlайийцай оаха 100 гектара тlа маьпа горохаш, 40 гектара тlа хохаш. Уж балхаш дош геттара дика къаьхьийгар механизатораша Цутоев Зайндa, Мамиева lабаш, фу дlадуне хиннача Муртазова Мараукс, Бамбуова lайшата, кхычар. 521 гектара тlа саьмий баха а я тха, цунах 244 гектара тlара ер сон лагах хургья укх шера. Дика доал ду хlанз совхозе хьалхаьнача цу байракх а.

— Геланите кулача лаьараете, [illegible] [illegible] садоахача хlамашта дукха уж бlаьсте шкоаш хоккхам тохай, — боах совхоза партбюрча экономисте, партийни организаце секретар Демисулнаева Шуда.

Хlанз хана тха латт lаьой тоалаш. Эзар lедаьмта болхе юкъе ца болийтал цу сахьате хьалхагlа моллия тоарьа оаш. Хlаьта из болх тхо раьза дийна геттара дика кхоачашбу механизаторашa Цутоев Мовлада, Сагаров Аллада, Умаров Юсупа, кхычар, — тlаьтот Демисулнаева дукхаьарча агроном Долаков lабсах.

Укх шера хьалхадаре латта декхараш а толамца кхоачашдаьр шоай коллективо укх дlахьохьярчаш тоам совхоза кулгалхой.

А. ЗАЙНУДДИНОВ,
йоаш къахьегамен ветеран.

•Болхлочун уйлаш

ШУРА АЛСАМЪЯККХАРА

ХьатIаэттай «Агагинский» совхоза хьайбаш боахам чIоагIа тIехьабиса хинна. Чара юкъабаьннаб ада тха бокъо йола хи. ЛаьрхIар чакхдаккхаргa вугаш хинна никъ ноаккъарленаш дукха йолаш бар. ДагадоагIа сона, хьайбаш желадераша хьоихамаш мел лоха долаш чакхдаьккхар 1982 — 1983 шерий IаI. ХIара кхоабеча Iатта лоархIаш йоаккхаш хиначa шурийга диллача районни сводка тIа эггара тIехьа латтар тха боахам. ДоагIаргаш Iалашдара деша хам ца барах хинна шиъ тайпара боахам бар из. Масала, 1982 шера аргIаш а дань дIаоттаяь хинна йол 400 тоннал кIезига совгIа мара яцар. Дукхача хьайбеех тайп-тайпара лазараш кхийттадар. Иъе а урсаш хьекхаш а дукха доара доахан. Цхьабакъда, цу хана а, бIаьстан юкъе, доарнаштен скотиникаштен юкъе цхьа сагг вацар эргало хIа езаш хиларах ца тешаш.

1983 шера эггара хьалха дIайолаелар совхоз доакъар Iалашде, из шортта ца хинна хьайбаш боахам толаме дегIабоалабе йиш йоацийга кхета а дань. Ше къаьстта даьха а хинна дIаэттар из. Цунна кулгалде хьожайир мел эша механизаторий кадраш техникеи дIакараенна вола дика специалист Пугаев Лаьча. Доакъар доаккхаш кийчдеши специализированни ши звено хинна Iацар. ГIулакх мишта дар аьдча, соалла совхосера беррига лаьтташ лаладара болх бригадаш подрядагIа бе боладир.

Наряд йоацаш болх беш йола звенош моллагIа гIулакх кхоачашдеш хиннача а — ялаташ кхедеш е силос даьттах йоллаш, — хьалхкхача продукце ерригга объем доакъара единицаца лоархIаш яр. Итогаш еcей аладь хьожадетен хана из хьокхам теркалбергболга хьалхагIе а хоаш хиннача механизатораша деррига ча цIендаь чуйоцар. Вокъоица бола къовсам латтар кхашка ялат баьхаш долаш лаьтта ца Iеш, хIара мергIилг бахьа долаш а. Къахьегам духхьал шаттаI вIашагIехьбаккхаро дикза хил лу, сога хаьттача, «Ялат бахьаш долаш сийна доагтабе къовсам доакъар бахьаш долаш аI» яхача парте кхайкадаьча лозунга. Цхьаннена а дагалгIац тха совхозо Iенна даа киттал доакъар Iалашдаь ха: 18 эзар тонн совгIа силос, 1500 тонн гартэ йол, 1300 тонн сенаж.

Баьццарча «кIа-марса» турпалий Куцалиев Вахий, Устаханов Сульяна, Насардинов Хьамзата, Якубов Хожий, Акаев Вахий, Сутамов Сайд-Эмина де доаггIача тайпара сий а деш, оаха цIераш лха еза цхьан шераи ах шераи тоъал дола доакъар общественни хьайбашта Iалашдара шоаш ца кхобеш къахьийгача Социалистически Къахьегама Турпала Гайтамиров Шервани, цун коллегай Вагапов Вайхен Вахаев IаддIанен.

Карара дIа тхона къаьстта белгалдаьккхи шу да — социалистически яхье котбаьннаб совхоза хьайбаш деладераш. РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байрахх еннай тхона. Цо тхо дуккхача хIамангга дешдарийла ду. Толаме чакхдаьккхай укх шера хьалхара квартал. ПланагIа 4360 а декхарегIа 4540 а центнер шура йоахка езача метте, пачхьалкхенга еннай 4550 центнер. ХIара кхоабеча Iатта лоархIаш шура яаккхара социалистически декхараш тIехкхоачашдаьд яхь а шурий-товарни ферме. Тахан цхьа центнер шура яаккхарга дIадода 30 сом 17 кепиги. Бетта етт 316 ба ферме. Кхаь бетта лаьча итогегIа хIара кхоабеча Iатта лоархIаш кхыкха шура 475 килограмм, соаккарча хьокхамал дикка дукхагIа хиннай. ХIаьта оаха пачхьалкхенга кхаь бетта ерригга а еха шура — 1510 килограмм цхьоалагIча сортах я.

Тха коллектив йокка ма — зеррнгаш а 25 саг гаргга. Юкъера лаьрхIача хIара доаркана бетта тIачIоагIбаьб 19—20 етт. Хьалхабаьнна болхараш хIанзле а белгалбаьннаб. Уж ба хIара кхоабача Iаттагара денна 8—9 килограмм шура йоаккхашбола са нешаш Умарова Дарга, Тазабаева Хазамат, Юнусова Зура, Салулаева Хута, Алдыева Зулай. Царна юкъе ба опытни доаркаш а селкаара школьницаш а. Цо тешал ду, боахама хьайбаш деладара даькъо доаха толамаш лоххлуш санна, цу сийдаьча, масала, доярка е телятница яхараш санна йоача профессешкара кагирхой безам а дукхагIа хулаш хилара. Дукха ха йоацаш а тIехьа хиннача тайпара, оаха тахан кхайкаш кхувлац ферме болх бе вах. Уж шоаш ух тхо долга.

КарагIдаьннача хIамаша гIадвуг, хIаьта а, хлетаду оаха, тхова кхы а доккхагIа хIамаш карагIдувзар догдоахаш тха кулгалхой болга. Ванъдар аьлча, цу гIулакха мел эшар долаш да. Доакъарий бала кхы а дукхагIа чIоагIлургьа. Шийн бIаьстан юкъеи механизатораша кхапка дIайнхьай органически минеральни удобренеш. ДикагIйолча лоацача ханашка дIайийнай бIаьстан юкъе юв культураш. ДIайийна баьцаш тIайолча даьгIенашкеи доакъарий культурай кхашнен дийнахьа а буc а хий деннига вIаштIехьдаьннад совхоза механизаторaша. Наряд йоацаш болх беча Алмаиов Паший звеной кхашка геттара дика тIадаьннад гурахьа дийна ялаташ. Гурахьа дийнача рапса яхашка хIанзле а совхоза доалаш доамаду. ТIаккха из денгара ди массаза доал шура дукхагIа йоаларгхиларах бола тешам ба-кх. Цудухьа догдоахалге шортта йолаш я тха.

Раиса ХАСАРОВА,
«Агагинский» совхоза № 2 йолча МТФ доярка.

Пятилетка кхоачашъяьрех

•

ХАНАЛ ХЬАЛХА ВУЬЙЛАР

ХIанз Эскурпиев Османа Мусай къахьегама календаре тIа 1986 шерашь август бутт ба...

Шортта ба Ахушн ГIашура хIерагIча Назрановски «Электроинструмент» яхача заводе цхьайтталегIча пятилетка декхараш кхоачашдаь цхи. Царех ва Муса а.

Шийн къахьегама никъ дукха шераш хьалха слесарь-ремонтника волаш дIаболабир Мусас укх заводе. ХIанз хара тIакхувш вола, хьадеи саббаре, уйла тIайокхийташ деш хиларца белгала зар [illegible] кхыча компьестанта юкъе а.

Уккхаш Iоцайир це тоаара, маладчикх слесарь - инструментальщика говзалаш. Уж [illegible] дукхагIа боза, дега гаргагIа хет слесарь-ремонтника болх.

— Аз сай пятилет кхоачашйир 1983 шера сентябрь бетта, — аьлаш, хулш Мусас, — хIанзе 1985 шу чакхдаьлча [illegible] декхарш кхоачашде дика а ба са.

[illegible] лоархIаш белаш денаш да уж, [illegible] моллагIа дам тIеха сална саббаре хулш Мусас.

— Эскурпиева тоаьстелш во завода [illegible] дика беш беш хул, — [illegible].

Массехк шу да вовода хо къахьега участок хьалхаро моттиг [illegible]. Цу толама [illegible] Эскурпиева.

Дика болхло хилар совгIа завода общественни дахаро а хьалхаро дегIа лаца хоаву Мусас. [illegible] профсоюзни комитето председатель, заводерчи ... тIахьехами комитете член.

Цун хьанала къахьегам белгалбаьннаб сийлен грамотанца, кхы дукхача совгIатанца. Цо хIинта лелош «Пятилетка ударник» яха сийлен Знак.

Карарча шера толаме къахьегаш Сунженски района ХХ партсъезда цIерагIча колхоза № 2 йолча шурий ферма коллективо. ЦхьоалагIча квартале пачхьалкхенга шура йоахкара план кхоачашдьай 112 процент. Шийн декхарех дика лоархIайир из апрель бетта а.

СУРТА ТIА: ХХ партсъезда цIерагIча колхоза № 2 йолча ферма коллектива членаш (аьрдехьара аьттехьа) Н. Попова, А. Мальсагова, Л. Гайсултанова, В. Перкова, Я. Ханкаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Пятилетка кхоачашъяьрех

•

УЛЛУВРЧАРНА МАСАЛ ТЕЛ

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза механизатораша цхьа шу дIадахийтад ялат, шекира свекла, коартолаш пачхьалкхенга йоахкара планаш тIехкхачадеш ца сий.

Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Кодзоев Гоестой Бахьаудини Гелисханов Ахьмада Юсаши. Тиъаь алх шу даьннад шоай совхозе ялат хьалкхедеш хьавала цар къахьега. Доккхий толамаш доахаш чакхъаьхай берхIагIа, шесагIа, итталагIа пятилеткаш. Чот йоацаш дукха ялат хьалкхедаьд цар цу юкъа, хIаьта цхьа шу дIа а дахийтадац кланех яха йоагIаpeд шоаза а кхы дукхагIа а хьалкхIаш ца йоахаш.

Даьхено деза совгIаташ а деннa, белгалбаьхаб, доккхий хIамаш карагIдувлаш къахьегаш хьабоагIа механизатораш. Гелисханов Юсаши наькха тIа йоахх Ленина Къахьегама Цеча Байракхаш ордеваш, Кодзоев Бахьаудена сийнй Октябрьски Революце, Къахьегама Цеча Байракха, «Знак Почета» яха ордеваш.

Кхы тIа хьинар айдаь, шоай практикана Iилманна карагIдаьнна, динадараш юкъекулдаш, шоашта юкъе социалистически яхь а йоаржаь, къахьег механизатораша цхьайтталагIча пятилетка шераш.

Иштта, цхьайтталагIча пятилетка планах яха йоагIараш 2800 тонн йолаш, ше лелаеча 200 гектарe тIара дIадахача кхаь шера 3700 тонн фуаль хьалкхIаш яьхай Кодзоев Бахьаудина. Цул дукха тIехьа ца вусаш, цу юкъа 3440 тонн хьалкхIаш яьхай Гелисханов Юсаша а.

Цу хьокханех кхоачаш а хинна, Iехова дага бац сий дола механизатораш. Кодзоева декхар тIаийцад 100 центнер фуаль хьалкхIаш яха. Из декхар толаме кхоачашдира хьалхе а кIезхашта [illegible] да.

Цо санна доккха декхар тIаийца хьалкхIаш хьалкхое дерзIаш ва Гелисханов Юсаш а. ЦхьайтталагIа пятилетка кхедесача шин шера 4 эзар тонн хьалкхIаш яха дош деннад Кодзоева, дукха я Гелисханова яха дерзIараш а. [illegible]

Дуккхача хана деза шоай хьаьналча къахьеганца предприяте сий лакха доаттаду нах дуккха ба Назрановски автотранспортни предприяте.

Царех ба карбюраторщик Джандигов Балани, токарь Сагов Бексолтеи. ХIара дийнахьара балха норма 120—125 процент кхоачашдьо царех хIаране.

СУРТА ТIА: Б. Сагов, Б. Джандигов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Пятилетка кхоачашъяьрех

•

Говзанчаш

Назрановски трикотажни фабрика йоьлагIча конвейерера хIамаш тега моторисша я коммунистически къахьегама ударник Сакалова Михаилан Маруси. Шийн балхах тIехдийна кхеташ, дикагIа йола говзанч лоархIаш я из. ХIамаш тегача балха тIа цхьаккха тайпа операци яц цун кулгаца чакх ца йоаккхаш. Цудухьа вIаштIехьдоал цун дог гIоодоаха толамаш а доалаш, хададаьша социалистически яхье хьалха латта. Эггара хьалхарчерашта рапорт деннад цо цхьайтталагIча пятилетка задание кхоачашъярах.

Хьаьнала къа а хьегаш, башха-дика толамаш дахарах, юкъарча балха тIа хьинаре дакъе лаццарах М. Сакалована дукха совгIаташ тийннад.

Фабрикерча дуккхача болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши а эталонщица, коммунистически къахьегама ударник Сагова Хадижат а. Предприяти [illegible]

Къахьегама овсарле лакхъяра

Укх шера тха завода коллективо встречни план тIаийцай къахьегама овсарле кхы тIа а 1,5 процент лаккъаьнна, хIаьта къахьегама овсарле лакхъяра задани а тIехьа лаьрхIача 103,2 процент лаккъяннай из, продукци хьаяргa дIадодар 0,7 процент лохденнад. ЛаьрхкIача тайпара укх хьокхамаш лакхдир 104 эзар сома махьа товарни продукци арахецара, 53 эзар сома махьа нормативно - цIена продукци арахецара, шайда 48 эзар сома дукхагIа халара нийсса да завода.

ЧПУ а йолаш йолча фрезерно - сверлильни станокагех программни управлени йолча станокагех керда технологически процесс йолаяйтача къахьегама овсарле лакхлургья оатхалаш механически кийчъеча. Халача физически балхах мукъавоаккхаргва 15 саг.

Къахьегама овсарле лакхъяра гIо ду къахьегаме хьаллатта методаш вIашагIтохараш Iомаяраи тIаерзалъча мероприятеша. Цар лерхI къахьегамхой творчески планаш шерра дегIаяккхара хилийта даргдоаца [illegible] вIаштIехьдоахилга, цун дарда тIа производства объемаш сихха йоккхагIа елга а цун эффективность лакхъелга а.

Тха завода коллективо хьатIанийцай хана нормаш нийсъю аксайски метод. 1984 шера 3 бетта нормаш хувцд аьнна заявленеш еннай 250 саг чуволча 26 бригадо къаьст-къаьста болх беча 10 сагои. Цу тайппара шера кIезигбаь къахьегам 28839 норма - сахьат хургда.

Тоъал йоккха эффект хургья къахьегам вIаштIехьбаккхарех цунна стимулированни ярей формаш эргаьха тоаяро. ХIанз бригадашка къахьегаш 56,6 процент болхлой ба. ЦаI вокхан ногаметта дIа а этта болх бе хоаш хилар, къахьегам нийсса вIаштIехьбаккхар баьхан долаш кхы тIа а болхлой ца вашаш кхоачашдьо бригадаша шоай заданеш.

Встречни плана ларде — къахьегама шхьанцарча коллективай (цехий, бригадай) декхараш. Дукхача бригадаша социалистически декхараш тIаийцад къахьегама овсарле 2 процентагара 5 процентага кхаччалца лакхъе аьнна.

Хьалхарча квартала итогаша хьахьекхад, завода партийни, профсоюзни организацешеи администрацеи лаьца, производствана интенсификаци яр дукха махка творчески хьинар айдара тIаберзабеь никъ нийса хилар. Хьалхарча квартала план продукци махьала лаккхара объема 105,1 процент кхоачашъяьй, планал совгIа махьала яьккхай 105 эзар сома продукци.

Поставкаш яра тIаийца хинна декхараш а тIехьа лаьрхIача, продукци махьала яккхара план кхоачашъяьй. Товарни продукци хьаяра план а 106,7 процент кхоачашъяьй, планал совгIа арахийцай 133 эзар сома махьа продукци. ДукхагIа хьаь ерригга продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах яь я. болхлой кхы дукхагIа а хулийташ. Къахьегама овсарле лакхъяра план 105,8 процент кхоачашъяьй хьалхарча квартале. Продукци хьаяргa дIадодар 1,5 процент е 27 эзар сома лохдаьд.

Заводе социалистически яхье хьалха латт А. А. Федоренко кулгалду токарий бригада, В. Д. Федосова лерто латта тальевинкий бригада. ХIаране лелаеча социалистически яхье котбаьннабар токараш Р. М. Шовхалов, В. Н. Васнин, кхыбараш.

С. ГРЕЧКИНА,
«Автоспецоборудование» яхача завода [illegible].

Нохч - ГIалгIай гIишлош управлене цIенош хьалдеча комбината Цоиаев Масхуд начальник волча участка чуйодаш я монтажникий тха комплексни бригада. Хьалдеча цIеношта духхьал лард йолхаш мара дац тхо. Йоллар лард мара еце а, тайп - тайпара балха говзалеш йола нах эш цу гIуланха а. Цудухьа монтажникех, арматурщикех, бетонщикех, сварщикех, кхыйола специальносташ йолча нахах латт тха коллектив.

Со се монтажник ва, бакъда, сона хов сварщика, бетонщика, арматурщика болх бе. Иштта хов из коллективерча тиъаь ялх сагах хIаранена а. Цхьа хIама да сона укх бригадаца дезаденна. Болх хьабе, яхаш, хьаннаш тIалатта безаш хул цхьайола коллективаш, хIаьта тха коллектив даим а болх хьаба яхаш хул. Цудухьа дика а сица а бу болх. ХIанз тиъаь ялхайтта квартира хургйолча цIен лард йоллаш да тхо. Кхоачам болча хана оала итт дийнахьа хьайлла чакхъеккхийт цу тайпара лард.

Тха гIуланхаш дика лелар шийн бахьанаш долаш да. Пхийтта, тиъаь шера балхаш даь йоккха опыт йолаш ба бригада дукхагIбола членаш. ХIаьта, цар цIераш яха вовевелча гучадоал бригада дуккхача къамех болча нахах латташ хилар. Иштта дуккхача хана дена болх беш хьавоагIа эрмало А. Багдасарян, узбек К. Кериибаев, орсе В. Лопачев, украинец Н. Довженко, нохчо Х. Мукуев, кхыбараш.

Дуккхача къамех болча наха болх беча коллективах интернациональни я оал шийх. Из-и нийса да цхьан оагIорахьара, бакъда, коллектива членашта юкъера бувзамаш чIоагIа, уйла цIена, безаме ца хуле интернациональни коллектив хилац цох. ХIаьта из деррига тха бригаде долаш да, цудухьа майрра оал аз

ТХО БАЛХАХ КЪЕХКАШ ДАЦ

цох интернациональни я аьле. Кхычахьа балха баха безам боллаше а, коллективацара ца къастар дукха дIа а ца болхаш, къахьегаш бола нах ба тхоца. Со се а дIавохалургвацар сай вовкъостацара къаьста. Болхлой дIабувлаш дола, кхыча балхаш тIа ухаш дола хIама нийслуш безаш а яц бригада. Дукха дIа-юха уха болхло тара хет тхона, чкъарий лувца ваха вагIаш, шийна юхерчо чиъаь ра лаьцелча, из ваьгIача Iохка гIертача сага. Зийнадий оаш, цу тайпарча саго чкъаьра ца лоацаш хилар? Иштта жара коллективна пайдана вен цхьан метте ца соца болхло а...

Къонача, хIетта болх бе дIаболалуча болхлошта цхьа хьехар де безам бац са: цIаккха а халонех ма кхера, балхах ма къехка! Цу тайпара саг нийсвелар тха коллективе. ГIишлонхой техникум яьккхачул тIехьа гIа, монтажникалла болх бе вера Баймбулатов Муьхьмад. Хьаенача хьалхарча бетташка нийлацар цун балхах, тхона хетар, цун монтажника говзал еза, аьнна, юххьанца болх дIабодац, кIеззига ха яьлча дIаIамаргва, аьнна. Бакъда, тхоий хийттари цун дета чу хиннарц вIашкадоагIаргдолаш хиннадацар. Ваба, бел бе йолла ваь хета хьылар оаха бочa лелаер. ХIаьта цу тайпара нах тхона эшац бац — наха даьчох ахча ийдераш, коллектива балха Iеткъаргдар леладераш. Бригада собране хIаране дIаьыар цунга, цо леладер чакхдаргдоацилга.

Беррига кагий нах хитта хул, ала воаллилга дац аз яхар. Эсмарс вахалелха тхоца монтажник волаш болх бир Дахкильгов Беслана. ХIаьта цигара ше цIавоаттIаше шийх бригаде къахьега дIаэттар. Къона вале а шийх гIалат даьккхийтац цо. Кастта кхоалагIа разряд яла лерхI цуна.

Аккордно - премиальни тайпара болх беш да тхо. ХIаране хьадаьр юкъара да. Уххаза цхьаццадолча, сайна да аьнна хетачa, кхачамбоацарех ала безам ба са. Тха бригада, лакха ма аллара, цIеношта лард йоллаш я. Бакъда, цкъаза тхох итт саг цхьаннахьа электрокабелаш, газа турбаш чуйоахача болх бе ухийт. Цигарча итт саго даьри укхаза лард йоллача оаха даьри вIашта а тейе, аьлаш лу. Из гIулакх, сога хаьттача, нийса дац. Нагахьа уж итт саг тхона сов вале, царех электрокабелаш, турбаш чуеха бригада хьае еза.

ШоалагIа - дале, даим а оаха лард йоллаш тхоца хул УМС-2 крановщик. Из сагота хилац, шийх бешI сахьат а даьккха цIавахача, хIана аьлча, цун алаш сахьатакка хьежжа хул. Тхоца болх беча юкъа крановщик а бригада член хургволаш гIулакх вIаштIехьдоаккхаре бакъахьа хетар. Цхьан оагIорахьара гIуланхах дог а чIоагIагIа хаъаргдар цун, вокха оагIорахьара хьа ца баьча балхах пачхьалкхен кисара ахча а нийдергдацар.

В. АУШЕВ,
Нохч - ГIалгIай гIишлош управлене цIенош деча комбината монтажник.

ДИКАЧА НАХАХ

ДЕНАЛ

ЦАI шахьарчоа тIехьа тхи бер хьенадар Лидей. Уж дукха хетацар цунна, хIаранех доаккхал дора, махкенга хьехьа кхуьра. ДоаккхагIдар зIамакIчуьга а хьежаш, хьалдоккха хулер уж.

Из бер бераша луш бола къахьегама кхетам. Дас, коммуниста Албогачиев Севербика а нанас Лидас а хIама хьаде Iомадора бераш. Ше балхара чувча а сапоIаша денoша а дас царна дувцар сег мишта кила веза. Из хьехар дора нанас а да цIерIа воацаш ше бераца йисача.

Из балха яцар, бераш кагий дар, царга хаддаьза бIарг лакха, дувзаде, гIовттаде, деша дахийта, урокаш йита езар.

ДоаккхагIа ма кул бераца каькаре дIа вцар цIагIара, коара цхьадола балхаш. Аьнлар а дар, шоай бераш хьалхувша йоккха дегаIоз хулар даьнан шмнех.

ВоккхагIвола кIаьнк Султан юкъера школе а яьккха академико М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски маланаштта институте деша вахар.

— ХIанз кастта аххарех хIара бер ваххаре шоай ноаьве дIаоттаргде, шийн моттиг хьалоацаргъа, — оалар дас цIенньнага.

Шьаре дIадаьде вахар гоалдаьлар Лидейна, хала цамогаш хилар Севербик. Из мара цIерIа болх беш кхы саг а вацар. Цхьан тIара да дIа а вьнна, берашца йисар Лида. ХIаманца маттаоттаа йиш йоацаш яр кхьача гIойтIа, этта бала.

Низаьела моттиг этача мара вац сагах фу доал, из мапав. Иштта сага денал оа-ча тараз тIа ала йийзар Лидай. Бокха хилар цун дезал.

Итт шу хьалхе машинистка Грозненски станцерча почтамте балха яьр из. Администраце Лида хьожайир эггара бехкетоакхмана балха тIа — республикера дIайолха а республика хьечуйоагIа а посылкаш йоагIача дIакьакарча страховой цаха участке.

Цу хана дена кхы цхьаннаьра дIа — цо йодаш из бовх беш хьайоагIа Албогачиева Мальмада Лида.

Из коммунистически къахьегама ударник я. Цун цIи почтамта сийлен книжка тIа дIаязъяь я, хIаьта цун сурт дуккхаш а хиннад Сийлен улга тIа хьайтака.

Лида сортировщикий бригадир я. Цун бригада производства эггара хьалха латтарех цаI я. Цунцара болхлой Джалилова Малика, Успанова Марет, Гайворонская Валентина, Габисова Губани ца хьехар бола бе Iомабенна нах ба.

Училище йистеаьвхе боагIа мехкарий Лида йолча хьожабу администраца. Тешаме да, из йолча кхача йоI балха говзал дика Iемаль чакхъяргйилар. Иштта я хьехарча Лида.

— Албогачиева Лида хоацаш хьоадича беккъха да тха коллективо доаха тIелемаш а, — алар почтамта директора Соколова Галина Павловнас. Кхаь шера задани оаха тIехкхоачашйир. ХIаьта укх шера кхы а дикагIа бу оаха бола — цунна доле тешаш да тха предприятена хьалхарча квартале республикера лелаеча социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома карара кара тела ЦIе байрахх елар.

Уж толамаш доахача эггара хьалха латтарех цаI я Албогачиева Лида.

Из хьинар а деннa а доле сег я. Цхьан тIа да а воацаш ше бераца йиса йоллашe, из цIенокха кадана хезадац тхона. Ше укхаза йоккхача ерригача а хана цхьа цо къахьегамен производственни дисциплина толхаь моттиг хиннац. Балха тIа а вахаре а шийгара хьакхам телеш я из башха-дика ялалаг. Коллективе ваьхаре дакъа лоац.

Лидас дика хьалхедаьд шийн бераш. ВоккхагIвола Султан шийх де вахча институтера хьа а веьнна, балха а веза, заочно деш хилар Л. Н. Толстойн цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университете, экономически факультет йиста а яьккха, хIанз Грозненски узловой эксплуатационни предприяте диспетчер ва.

Руслан Грозненска вораIагIча гастрономе продавец ва. Уж шаккха а Советски Эскаре дина гIулакх дий чакхъаьхни, комсомольцаш ба.

Тамара кIаьра а йолаш, бола безаш, дешаш я. Аза Грозненски медицински училище а яьккха, аптеке болх беш я. Уж а ба, шоай наьнжий санна, комсомола членаш.

ХIаьта эггара зIамагIвола Муьхьмад бархIалгIча классе деша вагIа.

Лидас доакхал ду шийн бераш. Дензха совгIат да цо советски обществене шийдар, иштта шийн бераш хьалхкхедеш, царна нийса кхетам луш дар.

Ю. ЧАХКИЕВ.

ХЬЕХАРХО—СИЙ ДОЛА ЦIИ

Хьага мегаргволаш цхьа оамал я Г. П. Льяновай: нахаца Iалааьмате аьсала, Iемерва йола из, шийгара доагIар дизза кхоачашдеш я.

Цун балха дa доагIачул дIаьхагIа хул — ялх сахьат занятеш, воaгIа деппараштара болх, общественни гIулакхаш. Укх тIехьарча масcеях шера вIаштта Грозненски механадаьтта техникума профсоюзе комитета председатель я из.

Буровой отделене группашка Льяновас хьехаш дола «Техническая механика» яха предмет аттачарех дац, хIаьта хьехархочо ше душ: «Хьалха Iомадаьчох дешархой дика нийтта ца хуле, тIайоагIача урокашкара чам бов дар. Из санна дар ца хьийтар дуккха, шерна хIаранена болх бе гIерт ас, хIаьта цхьанна йола уроки экскурсеш аз чакхйоах «Грознефть» объединене болх беш йолча буровойшка.

Галина Павловнас кулгалдеш йолча кружоко овсарен кулгех болх бу. Веррига тайп-тайпара моделаш, электронни схемаш кийчъю. Из цIаккха а ца хувцалуш классни кулгалхо я буровой отделене кIаьний группашка.

Вай мехка механадаьтта доаккхача тайп - тайпарча районашкара письмош ухийт шоай хьехархочуьга из йицлуш боацача выпускникашa. Царех ба Тюмене буровой бригадана кулгалдеш вола Алаудинов Висангири, тIехкIоаргача Кольски скважине болх беш вола Клименко Евгений, «Грознефть» объединене цхьан бурув тохара управлене лаьттан ченаш тохкаш вола Дзауров Мухарбик, иштта кхыбараш.

Идейни, дог тешаш лакха педагогически культура йолаш, граждански бехктоаккам дика кIетабеш хиларо дукхача дешхьа преподавателя бIаьхк стIиа белгалбю.

— Карара шу къаьстта лоархIаме да, — йоах Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархочо Г. П. Льяновас, — КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума социальни йоагIаш чакхйоаккхаш йолча школий реформа, цу Пленуме вай парте Генеральни секретара К. У. Черненко даьча къамаьло хьалхашка оттадеш дола декхар да тха болх кердача динагIча боарам тIа боахкхилга, цхьаддаьн шийн говзал лакхъяйтилга а йолаш.

Цу тайпара болх бу Г. П. Льяновас Грозненски механадаьтта техникума хьехархой а дешархой а коллективе.

А. ПОЛИВЯНЫЙ,
Грозненски механадаьтта техникума директора заместитель.

СУРТА ТIА: Г. П. Льянова.

И. НИКОЛАЕВА сурт.

Миллионаш кагий нахи мехкарийн бе вай мехка тайп-тайпарчу деша заведенеш-ка дешаш, шоай дего къоа-балъяь профессеш карает-[illegible].

Парте, советски пачхьал-кхено дацм йоакхо ю кхувш йоагІача тІехьен. Цунна дола къахьега тешал да, школана реформа яра керттера доста-ваш. Реформа чакхйоаккхача шоашкара доагІар де кийч-душ, тІехдика деша, общест-венни вахаре хьиваре дакъа лаца гІерташ хьабоагІа Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен уни-верситета биологически фа-культета студенташ. Цхьа бутт гаргга ха мара йисаяц цар экзаменационни сесси дІайолалу ха хьатІакхача. Ца-га хьахьокхаргда цар шоаш дешаре семестре Іомадаьр. ХІаьта хІанзарчоа бегаш бе а салаІа а мегаргда.

СУРТА ТІА: биологически факультета студенташ заня-тех мукъача хана.

Р. АУШЕВА сурт.

ХАЦАГУЕВГСИ [illegible]

ЦІЕЙ

Мехк —
дегай гурмат:

берий,
нохчой,
[illegible] нахьа,
бокъхийта нахьа,
къонгой,
мехкарий...

ХІара дог —
зиза,
хІара дог —
илли,
хІара дог —
байракх!

Мехк —
дегай нека.

ХИ ТІАДАМ

Хи тІадам уш
бера біаргех.

Эг из, эг...

Гу сона:
Махибоала, Махибуза;
гу сона:

Къулбасаде, Къулбасье;
гу сона:
деррига а Лаьтта...

Кургаш кьолоьхкол
цунна кІалаі

Іо ма бекхайтал из!

ГЕРЗИЙ ЛОТКЪАМ

Тхо сел дукха да,
нах сел кІезига бе,
тоьаш тхона нах.

Нахега тьешаш мара
ма кхолла тхо хьо,
ма де нахал дукхагІа.

ЧамегІа хета дешр
Нахьа деган да тхона,

хІаьта уж кІезига да,
тоьаш тхона уж...

ХІара миллион пхоне
цхьа дог мара кхочаш...
КІезига да из чІоагІа,
хІаьнага да...

...Тхоейле йийтта лергда тхо —
дІахо ма хуле...
Тхоца лергда Лаьтта а!

ДОТТАГІАЛА САЙРЕ

«СевкавНИПИнефть» ин-ститута хиннар Грозне бохк беш болча чехословацки польски специалистанца вІашагІкхетар — доттагІала сайре. Из чакхъяьккхар ин-ститута интернациональни доттагІала клуб яр, вай мех-ка хургйолча нагирхойн сту-дентийн Дерригача дунен шийттаІаьагІча фестивала зи-таль яр из.

Сайре хьа а еллаш, къа-маьл дар «Грознефть» объ-единене ВЛКСМ комитета секретара Р. Алмазова. Цул тІехьагІа доаш лу лаборато-ре заведующеца М. Багова, вошал долча мехкашкар-ча специалистий группа кул-галхочоа Кубичек Ярослава.

«Са Нохч-ГІалгІайче» — ката цІи йолаш яр инсти-тута самодеятельни артиста-ша гойта литературно-музы-кальни композици, укхаз дийкар иллеш, романсаш, ешараш. ХІаьта шоай аргІа-гІа хьышаша а доазийтар шоай мехкашка, дукха а де-заш, доаха иллеш.

«Машар, доттагІал!» — уж дешаш дар сайре чакхь-[illegible] ХІаьта уж дег тІера доагІаш а дар.

М. ГОРТИКОВА.

Бетгала бийса.

Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

Кердадараш

ИЛЛЕЦА ХЕСТАДУ...

Вай махкарча халкъий дотта-гІалах дола иллеш кІезига дац вайнахка. Из дика хьехтадайтам яр Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университете хиннэ «Къамий доттагІал — вайнаха иллешка» яха сайре.

Цига дакъа лоацаш бар вай-нахка шира иллеш дІоалам е-ла Домидов Абдул-Вахід, ил-лиалархой Малсов Іалъен, Те-мурзиев Бембулат, Гамбулатов Жаламдин.

Къамара вайнахка иллеш кхакъпларах а иллешка къамий доттагІал хестадерах а дийцар поэта А. Сулейманова.

М. БАРАХОЕВ.

КЕРДА ПЬЕСА

Х. Нурадилова цІерагІча драматически театра гІалгІай труппа актераш кІакз шаьрлаш бе А. Прохановни Л. Горчинко-вен «ДоттагІий болхам» яхача палитически репортажах оттаь «Сай наькъ тІа вода» яха керда пьеса.

Из оттаьр ба Нохч-ГІалгІай АССР культура заслуженни белхло, РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат режиссер Р. Ха-кишев. Из оттаеча дакъа лоа-цаш ба Ленинградера художник В. Вентеровни балетмейстер Ю. Громови. Афганистана къа-хьегамхоча шоай кертамукъа-ле балхан лоаттаду къовсам бувцача цу спектакле керттера роалаш локхаш ба актераш Цици-кое Мухьмад, Костоев Башир, Беков Ибрахьим, Наурбиев Рус-лан, Албакова Фатима, кхыба-раш.

А. ОСМАНОВ.

КЪАХЬЕГАМА СЕМЕСТРАГА...

Нохч-ГІалгІай студентийн дешархойн стройотрядаш вІа-шагІьахна кьиннай. Укх шера аьхки къахьегама семестрах дукхьал вай республике бокх бош кургаа кхоъ ах эзар зіам-сагаш йойн. Уж ба университета, педагогически институтa, Грозне-рча а Гудермесерча а педаго-гически училищай, медицински училище дешархой.

Цар къахьегргья хьийбахта дакъа Іа бола комплексаш, нах баха цІенош, культурно-быто-вой объекташ, бохк бергІа кхаш.

Цул совгІа, укх шера Красно-ярски крае къахьега гІергІа вай республикера студенташ. ХІаьта вайцига шоай къахьега-ма семестр чакхйоаккхаш хург-ба Пермски, Омски областашка-ра, Къулбаседа - ХІирий республикера студенташ.

Нохч-ГІалгІайчен студенче-ски гІишлон отрядашта хьал-хашка хаттараш кІеанта декха-раш дац. Цар де деза бахаш кхт миллион сом мах болаш да.

ТОЛАШБАРАШ БЕЛГАЛБИР

Республика рационализате-раштей изобретателайтей кхтъе карна динача социалистически лаьа итог льй. Царна ккхъе хиннаб СССР 30 шу дизара цІе-рагІча Грозненски химзаводa новаторaш. ДикагІа ба аьнна белгалбаьккхаб В. И. Ленина цІе-рагІча мехкдаьтта чакхдеха-ча «Красный молот» яхача за-водий изобретателаш, рацио-нализатораш. Царна еннай обл-совпрофа, ВОИР-а, Нохч-ГІалгІай областной совета граматаш, ах-чан премеш.

Духхьал дІадахача цхьан ше-ра республика промышлении предприятешка юкъеялаьай бархІ эзар рационализаторски предложени. Царех баьнна пай-да - цхьа миллиони 175 эзар сомм ба. ХІанз республике бархІ эзар совгІа новатор ба.

Р. АЛИМОВ.

ЮСУПОВ Іумар

ЯЬССА ВЕДАР

ДУВЦАР

Еллаш еца а, бевзаме дацар гуй-ран ди. КІалтІадаьккхача богале тара хетар лохха ІотІаоллаенна ул-ла сигале. Са дов дикка ха хила езаш дар, хІаьта а тІатеІІа доал-лаш дохк хиларах, боед болаш лет-таш санна хеталора.

Шоаш дакъа дос, гІудалкха тІа дІатІадетта а ворда къайла а баьг-ва цІабодача новкъа Іоболабелар Хьамзати ялхайтта шу даьнна пуи воІ Сафарбики. Хи йисте гІолла голаш а етташ бода тотто ник, бекъа бале а, дика ба ала йиш йолаш бацар. Цхьайолча моттигаш-ка кІоагаш доахнар, тІо уллар, ло-раеш йига езар ворда. Цудухьа говра юхь а лаьца водар да, вий вордана тІехьа вар.

Ханага диллача шовогкъа шерал тІехьаьнка вале а, ца вовзача са-го зІамсаг ва аргдолаш вар Хьам-зат дІатІахьенача. Лоха а лекха а воацаш, юкъерча дегІара сег вар из. ХІаьта а, ламазашн дуІаша деш, дукха ламаза цІек тІа вагІар дари а хац, букаро хетар. Ше дунен тІа ваьлча дева балхаца ший детІа ду-кха хало яь вацар Хьамзат. Цхьа-бакъда, мурдашта юкъе из ваьлча пилхьа хулар пунах. Зинар дика оалар Хьамзато, цхьаннка а уста-зах дола дувцар цунна ца хоеш да-цар. Уж цунна дика дага а доагІар. хІаьта зерата вахача а кхычахь нах вІашагІкхийттачa моттиге нийсвелча а ца вовзачо молла-вакх вр аргдолаш шаьра дувцар хабе-раш.

Хийла дувцар цо уж цІагІа бе-рашта а. ЗІамига долча хана-м гет-тара сакъердам а болаш ладувгІар бераша Хьамзата къамаьлашка, ам-ма доккха ме хул кІезигагІа тІа-кхувра дас дувцарашта, цхьа-цхьаьнца додаш дІа а долхар дон-кхагІа дола бераш хьаьхха из баьхха терал а дацар Хьамзата, амма тІехьагІа берашта эгІазъаха а цар-га ле а [illegible]р.

ЧІоагІа дов даьлар Хьамзата цкъа Сафарбикаца. Цхьа шу хьал-ха дар из. Пхьор а дибаь ший ла-маз а даь, истанг кІал а уллаш падларе тІа вагІар Хьамзат. ХІа-ма дуаш долкар бераш. ВагІаш дагадехар цунна дукха ха йоацаш мурдий тхьамада МурцІалас зерат бус шоашта дийца цхьа тамашийна хІама. Вераша из дувца лаьрхІар Хьамзата.

— ЛадувгІалаш, аз цхьа тама-шийна хІама дувцаргда шоана—, аьлар цо. Хоза ламаз марха а долаш, шай устаза чІоагІа мутІа-хьа а волаш цхьа мурд хиннав. Массанахьа а зерате ухаш хиннав из. Амма шоайцига мурдаш бугаш а е зерата бийса ехаш а хиннавац. Мурдашa, аз гІулакх тернал а дах, из воаццача устазага хьоахадаьд из. ТІаккха устаза аьннад: «Хьо-наьхк дика даьла лай ва, амма се-сагах лоархІавеш цо ца деке а, нах, хІанз йоагІача зерата бус цар-цига вІашагІкхетаргда вай».

Диллача дийнахьа саррахьа цхьацца-шишша волаш шоай бусай-ба воша волча гулбеннаб мурдаш. ЧІоагІа цу гІуланка раьза йоацаш, уж цо бийха баьхнаб мотташ, цІени-харо мара бІарe а хьекхаш лелаш хиннай сесаг. ХІаьта а де хІама мичад. Арадоала са цІагІара ала йиш мичай цІа даза болча нахага.

Раьза йоаццаш яха цхьа котам а лаьца, цунна урс а хьакхийта, кхе-валий сесаго. Мурдаш зикарех чуйнйнаб. Зикар а ламазаш а даь уж баьхча, массанена а кхекнаь котам устаза хьалхашка Іоотталий сесаго. Устаза дІадийкъар дулх. Котам йнаь а баьнна мурдаш баха кийчлуш болча ханна, фусам-нана тьачу а йийха, ший беге хьал а айль аьннад устаза. — «Хьажал фуд цу са бага?»

Айхь, ма доккха хІама да ер, — аьнна, йийлла а йийлха, еняй сесаг.

— Фу дар хьона цу чу дайлар? — устаза шийга хаьттача.

— Дала къайле цІеньерг, — аьннад сесага, — сона цу чу бик-ка форд байра, цунна юкъе ба-гІача хена кІал тальме уллаш оаш йахь котам а яйра.

ТІаккха цІелг устаза дІабагеба-хийта хьара а яькха ше дІахий-цача, оага а еша, ший кІоргаш тІехьа а яьха дІайолаенай котам.

Ше яз тамашийна хІама дийца ваьлча бераша хаьттар Хьамзато: мишта хетт шоана, низ болаш хин-навий устаз?

ЗІамагІа дола бераш, шоаш фу аргда а ца хоеш, даьна бІара хьен-жача дагІар. Сафарбика эккхийта вахар:

— Из тайпа хІама хиннадале та-маш я. Нийтиъа мара котам фуъ а ца хоешача бага, таьлми а тІе-хьа котам а, кхы хиг форд а мишта хоешаргба.

— Хоьаргбац даьра хьайн сал бага-м. Из хьан баге хиннай хой хьона? ЦІакхха а ва алалахь хьза-мо хІамо, оалиняьаш буцача хана. Цхьаьнкха хІама а дац царга ду-лургдоацаш, — аьна, раьза воац-цаш йистхилар Хьамзат воІага.

— Аз из аьнад аьле хала ма хеталахь, дади. Дукха шайлаш а боацаш бола хьаькъал дола нах хиннаб дунен тІа а вай мехка а. ХІаьз вайна а бІарга а гуш дола дукха дика хІамаш да пар дин. Архитектораша, инженераша бІаьшерацка дахаш а хІанз а нах цецбувлаш а дола хова гІирсаш даьд. Тахан вайна гуш йола радио, электричество, дукха кхьдараш цу морча хьаьнгал долча наха даь да. Фуд цу Іа бувцача садиязаша дахь укх дунен тІа диттар?

— Волле укх цІагІара ара, даь-ла моастагІа, — аьна окхаввр Хьамзата воІ.

Из дар цхьа шу хьалха. Цул тІехьагІа дукха ха яьккхар Хьам-зата ше цунна тІа массаза кхоач. цхьацца бахьанаш а доахаш Сафар-бикага барт бетташ. Амма бераша уж тайпа хабараш ца дувцаш сецар [illegible].

Из ший Сафарбикаца баьнна къовсам тахан хьунагІа дукхазза дагабехаб цунна, воІа бІаралъена-ча, Сафарбик чІоагІа унахцІена, дегІаца низ болаш, кадай ва. Хьек-кхе ду по ше де вениар. Из хоза хет Хьамзата. Ший цо йоагаль юхь дагаехача, хьана юкъе шой боал.

Из дагадеха водар из хІанз а. Кхы мел долчоа хІанз хье волча бесса в волаш, уйла хьай дахь яр санна а йолаш хьо хилча, хьа мах бах мала варгвар, йоахар цо шейна.

Ншта уйлаш а еш водаш, чугІола Іододаш хий долча ора тІа ІотІа-эттар Хьамзат. Цунах дехьаьнкха езар ворда. Из хало гІулакх а дар, хІала аьлча, чудадиш доакха тІой а долаш кІоарга во моттиг яр из. ХІаьта а, болх устаза дІатІа а билла, аит а дийша, ІочувоалавелаР Хьамзат, ший говра юхь а лаьца. Ор чу ІочувоаллашехЬа, къаьхь аьн-на, тата кийнкар вордага, говр сецар. ЮхахьежАча, Іолаьтта а къаьча ул-лар тІехьашкарча аьтта чарха соа. Чарх кагъеннар.

Цкъарчоа ше фу дергда а ца хоеш латтийсар Хьамзат. ТІаккха ше кІезига метта веча, Іурра яьсса ведар в йолаш шийх кхийттача до-лахочун сессага Миновсена серда волавелар:

— Додаш дайначоа доагІаш ма го е шайтІа. Наьгъа ведар маха-чул тІехьагІа, ди лакхделча яха мегаций хи тІа, наІалт хилларе, — йоахар Хьамзата, ехача чарха ІотІа а хьекаш.

Шийна гуш дег дийтта Миновсе чарх йохайича а хургацар Хьамзат цунна кхы доцах. ВІалла саца а ца соцаш доахар Хьамзата сарда-маш. Селхан ше цунна гешги то-хаш воаллаш хьакоа венача Махь-мада шийга «е гешеш хьека а йит-тьа я, аккар чарх чІоагІ а ергь-яц», аьнна хилар хьоа а дац Хьам-зата. Даггара лув Миновсена.

Дикна ха яьккхар Сафарбика йист ца хулаш латташ. Юххера а дас доаза сардамаш кІорда а даь, аьлар цо:

— Миновсин цуи яьсса веда-ри-м башта бекхе а дари-хьогІ укх гІулакха, Махьмада селххане а ма аьннадар, ер чарх хьулагІа яха йоагІаргьяц аьнна.

— Хьо сона хьеха воал? ХІана яц бекхе яьсса ведар? Дерригача дунено наьгъа во лоархІаш йола яьсса ведар хьона кІаттІа боацар да? Массанел хьаьгьал долашагІ хила гІерташ ма вий хьо, — аьнна Сафарбика тІаввьрзар Хьамзат.

КІаьд а венна, шелa а венна, ехача чархо сагот а даь латта Сафар-бик эгІазвахар. Шийна дага а доацаш хьакхийта йист хилар из даьга:

— Хьо-м массадолча хІамах а ма теший: яьсса ведар кхийтача чарх каглургья аьлча а, бага форд латт аьлча а, истий бийлхача да-къе дезау аьлча а. Со а теша веза по дош доацарах?

Цо из аьлча кхы а кхоахавелар Хьамзат. ТІабера цуи жоІара ше бІарг, ночкал сагаделар.

— Хьо... Хьо дальах ваьнна сa ва. Са бІаргтучара дІаваьлалахь, аз хьай корта бохабалехье, — аьнна воІа тІахьедар Хьамзат.

Хетаргахьа доаш латта са а, йоассае еза ворда а — деррига дий а денна воІага барт беттаргболаш вар из, цига вена йоалаш говра тІа а вагІаш, совхоза хьахо Махь-мад тІаккхьача вара.

— Ассалам Іалейкум, фу тІом ба е Іа бер, Хьамзат, — аьлар цо.

— ВоаІалейкум салам, хьо ва ма Махьмад? — аьнна ший говра Іо-тІа а ваха, — хьо мича яла гІерт доагъа ерг, — аьнна говрага гІер-тар Хьамзат.

ЧІоагІа раьза венар из цига Махьмад тІаккхьача. Уж шигь шш дах вешш воІ ва. ВІаши дика бова.

ХІанз Сафарбикагахьа а вахь-на Махьмада ше бер а воакхаш къамаьлаш дергда мотташ вар Хьамзат. Селхан ер чарх тохеш воаллаш цо аьннар а тахан укхаза нийсденна гІулакх а — деррига цуна Махьмадагахьа болаш дар. Цудухьа чІоагІа раьза вацар Хьамзат Махьмад цига тІаккхьача а из деррига цунна бІаргадайна а.

Хьамзата дагардар ше кхетадича санна, цунга хІама а ца оалаш вор-да йоассае волавелар Махьмад. Сафарбика а хьатІаевна чехха Іодахкхар дос. Хьаяханнырча чархий соана тІа цхьа бухь а бо-лаш, вош бухь лаьтта а болаш бІаьхха бекъа билар Махьмада. Мушаца аз чІоагІ а бах, цу тІа йилар кагъеннача чарха соа.

— ХІанз я хьона ер гІудалкх а соалоз а, — аьлар цо Хьамзатага вела а венна, — дІалалла хьай [illegible].

Цунга юха йист а ца хулаш, ший говра юхь а лаьца, волавелар Хьамзат. Тхьоврчул а чІоагІагІа цІенхара вар из хІанз. Чарха дорх-м тІера йоалаш латтар, цхьабакъда воІо шийга аьннар дицденадацар цунна. ТІа а хай цІагІо аьнна ший говр Сафарбикага дІа а еша, Хьамзата ІотІехьакхийра Махь-мад. Хьамзат цІенхара хилар тер-кал а дах, дахар-денар дийца из воастахалийта гІерташ Махьмада аьлар:

— Садайр-ях вайна.

Ниттам-м даьра ца Іеха ву Іа со-м аьлча санна, кха йистхилла-зар Хьамзат.

— Ма маьлхара ва хьо. Фу даьд хьона, йист а мича хул хьо?

— ХІама даьдац сона-м.

Цу ханна говра тІа а вагІаш Іохьахха ваьлар Сафарбик. Масса-за а воІ могавича шийна детах дакъта хьенхача санна, из раьза хулаш воландаь, Сафарбик хоаста-вича Хьамзат воаставалар догдох-хаш, цунна ІотІехьа а хьежа:

— Дика кхийнав хьона из. Дика а дика деш, хІама карагІдоалаш а ва, — аьлар Махьмада.

— Хьайна мишта хеташ ях Іа из е сона цатоам бе гІерт хьо, — раь[illegible] Хьамзата.

— Эь, хІанз фу дуец Іа? Сайна хеташ яхах. — Хьоа хеташ из дика кхийча санна?

— Сога хьаттача дика кхийна воІ ший даь уйла йолаш хила во-за, — моц дедар Хьамзата, сона ца ховр ха воалл хьо аьлча санна Махьмада бІара а хьежа.

Хьамзат бегвоаккхаш хІама ца ала аьна тхьовра ше Іа чІоагІе дага а еха, машара дагахь аьлар Махьмада:

— Ниттта хилча-м дикадар, хІаь-та а делла ниісуш дац из.

— Мишта дац? Из хулаш а хала делаш а да. Ший даь уйла йоаца воІ ца хилар дикагІа да, — тІаІергтар Хьамзат.

Іевадалзар Махьмад массаза са-на цунга воалаш хІама ца лаьча:

— ХІаьта цхьа хаттара хош да-лахь, — аьлар цо. — Вай дах-да Жопчор, аьна ваха ше пхьалх пунт хулаш бола нах байна, из белаж тІа а билла цІа а бахьаш, геттара чам а болаш цуи дулх а [illegible] а мо-лаш, тупоне а ухаш ма хиннавий. ХІаьта цуи къонгаш—хьа да Товсол-та-Хьажа а са да Хоасбот-Хьажа а цуи уйла йолаш мича хиннаб. Цуи вийй воІ вола хьо а мичав цуи уй-ла йолаш. Из вай даь[illegible]ІагІа а захийта лесамаш ваха гІертеш, сов дукха ламазаш даь букара ма вирзавий хьо. ТІаккха по хІана дац цу вай даьй яр санна уйла йолаш?

Ше ду ламазаш а ше букара верзар а цо хьоадича цкъара эгІаз-ваха велар Хьамзат. Цхьабакъда, сов цо хоза а аларах, из веланина а хилрах воаставелар. ХІаьта а бегаш тІа воалс ше цо геттара кІалитар кхераш, цІенхаро аьлар Хьамзата:

— Из сенна вуэц Іа? Из ваьха ха ше я, цо леладар ший хана-ра дар да, вай даьна леладар а шоай ханаpa дар да. Аз а цхьацца лелаа-ду хургда.

— ТІаккха ший хаара уйла йолча Сафарбика хІана вац хьо раь-за? Цун ешй боккъо ший замал уй-ла йолаш хила? — хьттар Махь-мада.

Цкъара ала хІама а доацаш ва-сар Хьамзат. Цунна хийттача бегий наькъ тІера доалаш латтар къа-маьл. ХІаьта а ха ала дига вацар из.

— Цуи да вешй со, из харца-хьа ца захийта деххарийла а во-лаш. Со ва цунна бахьахьара ниъ хьеха бевар.

— Іайха хьеха мищъ бахьахье хетий хьона? Іе ях пунта хье сан-на вай мурдий тхьамада МурцІа-лий хьехамех ваха, цо хьехар а цуи уйлаш а селхане йолавенаьа. Из бахьахьара мишъ бац. Сафар-бина Іа хьалхадаха дезар цунна кхоана аларгдар да. Со а мичхо хьо мо мара дийша, хІаьта а вай даьна вайна даь хьехамаш вай тІехьенна вай дой. цар уж дІа а аце, уж во бахаргбола-м хов сона.

Садайна боал болаш латтар. Ниет ца хулаш дикха гаьна баьлар уж. Цу тайпара къамаьлаш цІаьк-ха а хиннадацар цар. Цудухьа баьнна никх санна хьуэзар шиине а керта чу уйлаш. ХІанзалца да-га а ца хинна уйлаш ухар Хьамза-та керта чу а. Махьмад бахь хила-рах саккхра цун. Йоага лампаш а гуш шоаш юрта юхе гІертача хана аьлар Хьамзата:

— Цхьана кхийхав вай ниъ, бахьда оамалаш уйлаш цхьатер-ра яц вай. ХьалхагІа а уйлаш ма аз; малагІ ва хьогІ тхоах бахьахар-ча вовкьа водар, яхаш.

— ТІаккха фу сопаьаьд Іа? — хьттар Махьмада, вела а къежаш.

— Бакъдар аьлча, ди тІехьа сай уйлах йохаш воагІа со. Цкъаза хьо бахь ва аьна а хетату.

ХЬУНАШ ДУКХАГІА ХУЛ

Республике чакхдалнаб бІаьсти къона гаьнаш дІайо-гІара балхаш. ХІанз хьунаш йола лаьтташ шерденнад 1400 гектарага кхачаш. Укх бІаьсти вай республике дІа-егІай 11 миллион га. Уж кхеньар Сунженски, Наурски мехлесхоша.

Эстера хьаька къона га-наш дІайогІара балхаш чакх-даьха январех я Наурски лесхоз. Цу лесхоза Грузински ССР-ера дукхача боарам-еш дІаегІар платан яха гаь-наш. Йоахха хилча цу гаь-нех цхьа дакъа город Грозный хозъеш дІайогІаргья.

А. РАШИДОВ.

Цхьаккха кот ца воалаш

«Къона коммунист» яхача Къулбаседа - ХІирий нагир-хой республикански газета хьежаль Къулбаседа Кавказе кубок яккхара футболах йола полуфинальни лхьаш дІайо-лаеннай. Вай республикерча «Октябрьнефть» НГДУ «Неф-тяник» яхача команда хьал-хара ловзар хилар укх денош-ка. Из къовсаслар Дагестан-ски АССР кубок яьккха йо-ча Махачкалерча «Автомоби-лист» яхача командаца.

Шаьнке команда цхьатар-ра дика ловзаш, цхьатарра кхиеш долаш йола гуш дар. Цудухьа цхьаккха кот ца воалаш, счет 0:0 йолаш чакх-даьлаь из ловзар.

Ловзар «Октябрьнефть» НГДУ стадионе тІа цІаьхха а къовсалургья уш шиі коман-тий.

Х. ГЕРИХАНОВ.

Газета аргІамара номераш арайргья 2-чоа 5-чоа мае.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 МАЙ II ПРОГРАММА

9.45 — Дунен къахьегамхой барт-цхьоагІон дийна — 1 Майна хетаде Грознерa къахьегам-хой демонстраци. Чакхъяьлча — концерт.
20.20 — Республика доазу цІей.
20.40 — Фильм-концерт.

2 МАЙ II ПРОГРАММА

13.00 — «Нохч - ГІалгІайче. Турпала гІулакха летописи». Документальни фильм.
14.25 — ЦІейна хетадаь кон-церт.

РАДИО

1 МАЙ

ПРОЛЕТАРСКИ БАРТ-ЦХЬОАГІОН ДИ

8.15 — «Грозненский рабо-чий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.20 — «Ленински никъ» га-зета обзор.
8.25 — «Сердало» газета об-зор.
8.30 — Передачий програм-ма (эрсий меттала).
8.35 — Передачий програм-ма (гІалгІай меттала).
8.36 — Мелодин карусель (эр-сий меттала).
9.15 — «Дьахоа сий лу мехка къахьегамхоча» (нохчий метта-ла).
9.20 — «Кагирхой — кхела-ра тІамыь» (гІалгІай меттала).
10.00 — ЦІей дезду йиъ ар-ган кхелача Нохч-ГІалгІайчене (эрсий, нохчий, гІалгІай метта-ла).
18.00 — ЦІейна хетадаь кон-церт (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «ЦІей дагча сайрам-на». Музыкальни передача.
17.30 Салоlара минуташ.

2 МАЙ

8.15 — «Грозненский рабо-чий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.20 — «Ленински никъ» газе-та обзор.
8.25 — «Сердало» газета об-зор.
8.30 — Передачий програм-ма (эрсий меттала).
8.35 — Передачий програм-ма (нохчий меттала).
9.00 — Вельсен (нохчий мет-тала).
11.10 — «Ленински доттагІ-ла ниэ лу тхона». Радиокомпо-зици (гІалгІай меттала).
11.25 — ХІирий музыка кон-церт (эрсий меттала).
13.15 — Эстрадни концерт (эрсий меттала).
16.00 — Дунен халкъаьнта кхачарe обзорни (гІалгІай мет-тала).
16.15 — «Хьона, Даьха, сал-таьхтгІ догІа» (нохчий меттала).
16.45 — «Турпала гІуланший дешаргаша сий» (эрсий метта-ла).
18.00 — «Даьхен мутІахь хилар гІулакхашца гойтаргда» (нохчий меттала).
18.10 — Эвдилахьа ди-уй-ле (гІалгІай меттала).

УКВ

6.00 — «Вай доттагІий мехк-кашкахь» (эрсий меттала).
6.30 — Хьехам. Хьаттам (эр-сий меттала).

17.00 — СССР Халкъа артист Аркадий Райкин.
17.37 — Сакъердам хьоах-цІа.
18.20 — Чечено-Балкарий музыка концерт.

Хоттал

Тахан республике гІоллан Грозне моргаш а йолаш, йоачан а йоацаш, махбуз-хьара секунде 8—9 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеш фетара температура респуб-лике 10—15, Грозне 12—14 градус йоалла йолаш хилеш тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктеаьхьа секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-85-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорха — 2-89-99.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-99.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02203. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2043.